

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Delavska mladina

Če govorimo o delavski mladini, ne mislimo samo o učeči se mladini, to je tisti, ki se pripravlja za poklic obrtniškega ali tovarniškega delavca. V krog delavske mladine spadajo vsi mladi delavci brez razlike, izučeni ali neizučeni in ves naraščaj, ki raste v delavskih domovih in naj se tudi usmerja v nedelavske poklice.

Lastnost mladosti je, da prinaša v življenje novo misel, udarnost, požrtvovalnost in mnogo ognja in neklonljive vztrajnosti. Novi toki življenja se z mladino stekajo v narod in v vse njegove stanove. Kako so novi toki življenja usmerjeni, kako dorašča nov rod in kako se delavska mladina izživlja, je izredne pomembnosti za vso bodočnost naroda in še posebej delavskega stanu.

Delavski mladini dajmo pravico svojstvenega udejstvovanja, ki je potrebno z ozirom na poslanstvo, ki ga ima izpolniti v narodu in stanu, kateremu pripada.

Delavska mladina že v zgodnjih letih okuša grenki kruh vsakdanjosti. Brez prave prostosti je, delati mora od jutra do večera in služiti svoj kruh. Delavska mladina je brez vsakega prehoda postavljena naenkrat v obrtniški ali tovarniški produkcijski sistem in to k delu, ki je enako po težavi in storitvi delu starega delavstva. Delavska mladina uklenjena v izvožene koloseke starejše generacije, lahko otopi in zagrenjena po trdnosti življenja pozabi na svojo mladost in udarno sposobnost. Zato moramo delavsko mladino stalno dvigati in vzpodbujati, da ne omaga in da ne zapravi svojih najjačjih mladostnih odlik in sposobnosti.

Delavsko mladino moramo zbirati posebej. S tem je nočemo odvajati od narodne skupnosti. Hočemo jo le posebej pripraviti na posebne naloge, ki jih bo vršila v vrstah delavskega stanu. Kot celota mora pa delavska mladina biti v stalnem stiku z ostalo mladino in z njo skupno gojiti in boriti se za splošne narodne ideale.

V delavski mladini moramo vzgojiti ljubezen do naroda in države. Izkoreniniti moramo zadnje ostanke hlapčevstva in nepotrebne poveljevanja tujih vzorov. Kar je domačega, mora biti najlepše že zato, ker je naše. Kar je tujega, je lahko dobro in koristno, ali nikdar lepše od domačega. Visoko moramo dvigniti svojstvene odlike našega lastnega rodu, da kar najbolj okrepimo smisel in tvornost narodne skupnosti, ki mora biti začetek in konec smisla našega življenja.

Za svete ideale domovinske ljubezni mora biti delavska mladina pripravljena, da vsako uro, in naj pride kadar koli, žrtvuje vse. Ne z mislijo, da umre za domovino, ampak da hoče za domovino živeti! Prav neusahljiva volja po življenju še poveča pripravljenost za vsako žrtev. Če pa pride kljub temu smrt, mora biti stokrat in tisočkrat prej maščevana.

V borbi za svobodo, človečanske in domovinske ideale ima pa delavska mladina še posebne naloge v okviru svojega stanu samega. Predvsem, da izvojuje svojemu stanu vse spoštovanje, ki mu gre, in socialne in gospodarske in kulturne pravice, ki jih zasluži.

Zato, če je nekdo član delavskega stanu, ga ne sme nikdar navdajati malodušje ali celo zavest, da je nekaj manj vrednega napram pripadnikom drugih stanov. Odveč je poudarjati nepogrešljivost in produktivno silo delavskega stanu. Nesporna je pomembnost delavskega stanu in njegova važna funkcija v narodnem gospodarstvu. Ni prav nič domisljivosti zraven, če se delavski stan zaveda svoje važnosti, da je na svoj stan ponosen, kot je kmet ponosen na domačijo, ali študirani ljudje na delokrog svojih poklicev. Le če bomo na svoj delavski stan ponosni, potem bo v nas samozavest in dovolj moči, da bomo vedno znali braniti svoje pravice.

V tovarni in delavnici mora biti delavska mladina avantgarda, ki stalno dram delavstvo iz zasplosti in ga ne dviga samo v njegovi produktivni sili, ampak tudi v nepomirljivi zavesti, da morajo biti delavske socialne pravice v polni meri zaščitene. Z ognjem in vztrajnostjo se mora delavska mladina v prvih vrstah boriti za moderno socialno zakonodajo in za tako zboljšanje delovnih pogojev, da bo enkrat za vselej konec vsakega pomanjkanja najnujnejših življenjskih potreb. Mezdana gibanja, kakor tudi vsi organizirani nastopi delavstva, morajo imeti največjo oporo, da ne rečemo izhodišče iz vrst delavske mladine.

Najbolj zanemaren del delavske mladine so vajenci, to so tisti, ki šele doraščajo za samostojne mlade delavce. Za ta najmlajši delavski naraščaj bi se morala brigati pred vsem delavska mladina sama. Mladina najbolje razume svoje zahteve in potrebe in bo tudi najbolj znala pomagati tudi vajencem. Voditi bi se morala stroga evidenca o načinu zaposlitve vajencev in moralo bi se stalno opozarjati najširšo javnost na nerešene probleme vajeniškega vprašanja.

Fa tudi tista mladina, ki dorašča v delavskih domovih, a je namenjena v druge poklice, bi morala stalno spremljati delavski mladinski pokret. Izšolana mladina iz delavskih domov bo mnogo lahko koristila v borbi za socialnejšo ureditev družbe. Izšolana mladina bo lahko enkrat prisrčni vmesni člen med delavskim taborom in ostalimi stanovi in tako pomagala ustvarjati harmonijo interesov, ki je potrebna za narodno skupnost. Če kdo, se prav posebno tisti, ki je zrasel v delavskih domovih, ne sme odtujiti delavskemu stanu in še posebno ne njegovi mladini.

Drugod in pri nas

Beograjski listi so prinesli poročilo, da bo še letos pričela beograjska občina z gradnjo občinske bolnice, ki bo stala 50 milijonov dinarjev in bo imela 900 postelj. In pri nas? Merodajni gospodje se niso niti še odločili, ali naj zgradi kliniko, ali naj razširijo obstoječo bolnico, ali naj zgradi bolnišnico banovina ali država. Pa še pravijo, da smo Slovenci najbolj inicijativni in da znamo speljati vsako stvar.

TOVARIŠI!

Pridobivajte nove naročnike

Prenagljene odredbe

Zadnjič smo poročali, da bo OUZD zahteval, da svojci zavarovancev vsakokrat ko iščejo zdravniško pomoč, predlože potrdilo občine, ali župnega urada, ki dokazuje, da je svojec brez lastnih dohodkov in premoženja ter odvisen od zaslužka člana, s katerim živi v skupnem gospodinjstvu. Opozorili smo, da je zahteva OUZD zelo dalekosežna in da bo svojem povzročila velike sitnosti in jim mnogokrat sploh onemogočila, da dobe oskrbo pri OUZD. V zadnji številki »Delavskega zavarovanja« priobčuje OUZD, da bo od 30. junija 1940 dalje zahteval, da vsak zavarovanec predloži poleg potrdila delodajalca tudi poslovno knjižico, da se prepreči izrabljanje socialnega zavarovanja po nezavarovanih osebah. Tudi ta najnovejša odločba bo težko zadela zavarovance, ker ni tako enostavno pri vsaki priliki dobiti od delodajalca poslovno knjižico, če išče zavarovanec zdravniško pomoč pri OUZD. Dosedaj je bila praksa, da dvigne delavec poslovno knjižico le takrat, kadar zapusti službo. OUZD s svojimi predpisi uvaja nov način ravnanja s poslovnimi knjižicami. Če bi se imele poslovne knjižice neprestano predlagati OUZD, praktično ne bi imelo nobenega smisla več, da se ob nastopu v delo sploh oddajo delodajalcu. Poslovno knjižico bi delavec stalno namreč potreboval za svojo osebno legitimacijo. Te svrhe pa poslovne knjižice zaenkrat še nimajo. Zato je tudi ukrep OUZD prenagljen. Če so pri OUZD izrabe res tako velike, v kar pa dvomimo, potem naj OUZD sam izda legitimacije svojim članom, v katere bi se naj vpisoval tudi cel potek zavarovanja. Tako bi imeli delavci v rokah listino, iz katere bi bile razvidne vse njegove pravice do zavarovanja, kar je sedaj posebno važno tudi za starostno zavarovanje. Predno bi pa kaj takega OUZD izvedel, bi bilo že prav, da vpraša tudi delavce za mišljenje. Mogoče bi delavstvo samo po svojih zastopnikih predlagalo še učinkovitejšje ukrepe, da se preprečijo izrabe zavarovanja. S prenagljenimi ukrepi se bo samo po nepotrebnem razburjalo zavarovanje, uspeh pa ne bo takšen, kakor si ga želi OUZD.

Skrbimo za sezonce

Po poročilih iz inozemstva bo letos odšlo mnogo manj delavcev na sezonsko delo v tujino, kakor lansko leto. Iz državnih razlogov je celo prav, da se v današnjih časih sezonsko izseljevanje čimbolj omeji. Seveda je pa poskrbeti, da bodo sezonski delavci imeli doma dovolj zaposlitve. Pri privatnih podjetnikih ali gospodarstvih letos sezonci v večjem številu ne bodo zaposleni. Zato bi se moralo pričeti z javnimi deli v večjem obsegu, da letos ne bi imeli ne enega brezposelnega delavca. Poskrbeti je pa tudi za socialno zaščito sezonskih delavcev. Brez posredovanja Borz dela in nadzorstva inspekcij dela se tudi javna dela ne bi smela vršiti. Delovne pogoje bi bilo točno določiti v okviru kolektivnih pogodb. Le na ta način bi se preprečile vse zlorabe, posebno v onih slučajih, ko so javna dela izročena privatnim podjetnikom. V licitacijskih pogojih za javna dela bi morale biti vedno določene tudi delavske mezde

Ukrepi proti draginji

Dolžnost predstavnikov delavskih zbornic je, da na odločujočih mestih povedo, da smatrajo borbo zoper naraščanje cen za zelo važno narodno gospodarsko, socialno politično in narodno obrambno stvar in da dosedanjega načina borbe proti naraščanju cen ne smatrajo za dovolj učinkovitega.

Ljubljanska Delavska zbornica je zato poslala na Centralno tajništvo Delavskih zbornic v Beogradu spomenico, v kateri predlaga razne ukrepe proti naraščajoči draginji. V spomenici je predvsem naglašeno:

Uredbi o kontroli cen in pobijanju draginje bo treba nemudoma tako spremeniti, da bosta obsegali tudi glavne prehranjevalne pridelke pri producentu (pšenico, koruzo).

Direkcija za prehrano mora začeti (eventuelno s sodelovanjem Prizada) s poslovanjem in dobiti popoln pregled čez zaloge koruze in pšenice. Pregled zaloga mora obsejati tudi večja kmečka posestva v Vojvodini, ki prodajajo koruzo in pšenico za trg. Mora pa se pri vodstvu direkcije v smislu korporativnega načela čuti glas obeh strani, producentov in potrošnikov, ne pa samo prvih.

Izvoz pšenice in koruze se sme dopuščati le v taki izmeri, da bodo potrebe domačih potrošnikov brezpogojno pokrite. Da se zaloge ne bi zadrževale, naj se cene pšenice in koruze do prihodnje žetve maksimirajo. Priporočljivo bi bilo, da bi se določile maksimalne cene tako, da bi cene, počenši od se danjega nivoja, mesečno polagoma padale, tako da bi imeli tisti, ki bi blago zadrževali izgubo, ne pa dobiček. Tej izgubi pa bi se izognili, ako bi ponudil blago Prizadu, in sicer tako, da obdrže blago do odpoklica na skladišču in da dobijo plačilo šele ob odpoklicu.

Tako bi bil odstranjen namen špekulacije z naraščanjem cen, kar povzroča zadrževanje zaloga.

Poleg pšenice naj bi se maksimirale tako tudi cene živini in mesu, krompirju, fižolu, mleku in jajcem. Pri živini bi bilo treba omejiti na eni strani izvoz na meso, ki ga naše notranje gospodarstvo more prenesti, na drugi strani pa event. omejiti notranjo potrošnjo mesa.

V kolikor bi se pokazale pri cenah uvoza in izvoza razlike z domačimi cenami, naj bi se uvedle pri izvozu izvozne takse v korist fonda, iz katerega bi se dajale premije za uvoženo nujno potrebno blago, ki naj bi se prodajalo na domačem trgu pod uvozno ceno (misel, ki jo zastopa univ. prof. Bilimović v »Narodnem blagostanju« 1940 št. 13).

Tudi pri tekstilnem blagu je vztrajati pri načelu maksimiranja cen. Podvzeti je treba vse korake, da se to omogoči. Za nakup tekstilnih surovin, prodaje tekstilnih polfabrikatov in event. veleprodajo tekstilnih izdelkov bi kazalo osnovati korporativno zgrajeno centralo za tekstilne izdelke, ki bo ves promet s tekstilnim blagom usmerjala oziroma nadzirala. Tudi tu je treba dobiti pregled nad zalogami, uvozom, tekočo proizvodnjo in potrošnjo. Ako bi se ob danih maksimiranih cenah izkazala neskladnost med proizvodnjo in potrošnjo, bi bilo treba misliti na omejitve potrošnje in kontrolo dejajne trgovine.

Takoj naj se odredi, da se stanarina, cene premogu, plinu, vodi, električnemu toku in vsem javnim uslugam do nadaljnjega ne smejo višati.

Prva poravnalna razprava

Pogajanja za novo kolektivno pogodbo za stavbno delavstvo se vlečejo že od decembra lanskega leta sem. Stara kolektivna pogodba je namreč potekla že 31. decembra 1939. Ker se je stavbna sezona med tem že začela in na pogajanjih ni prišlo do soglasja, je delavska delegacija predlagala uvedbo poravnalnega postopka po § 15 uredbe o določanju minimalnih mezd ter se je vršila prva razprava pod predsedstvom g. insp. dela ing. Barage dne 26. IV. v Delavski zbornici.

Delegacija delavcev (med katero so bili tudi zastopniki NSZ) je na razpravi ponovila že svoje stare zahteve in je zahtevala doklado Din I.— na uro za vsa privatna in banovinska javna dela ne oziraje se, kdaj so bila prevzeta, enako tudi za državna javna dela, prevzeta po 1. I. 1940, ker je moral tedaj vsak podjetnik že računati s zvišanjem delavskih mezd radi naraščanja draginje. Za državna javna dela, prevzeta pred 1. I. 1940, pa naj bi se do 1. IX. 1940 priznala vsaj polovična doklada. V kolektivni pogodbi naj ostanejo poleg mezdne tarife tudi vse one določbe sedanje pogodbe, s katerimi so bile priznane delavstvu večje ugodnosti.

Špekulanti

Velika podražitev pšenice je zelo vznemirila konsumente. Ogorčenje proti zvišanju cen je tem večje, ker visokih cen niso povzročili producenti, ampak vmesna trgovina. V jeseni lanskega leta, ko so kmetje prodali svojo letino, je bila cena pšenici po 170 din in koruzi po 130 za sto kg. Kmet v jeseni potrebuje denar, zato hiti s prodajo pridelkov. Pšenico in koruzo so pokušili veliki trgovci in izvozniške družbe, ki so blago vskladiščili. Vsled vojnih razmer je pa povpraševanje po pšenici in koruzi vedno večje. Špekulanti so pričeli navijati cene, tako da se sedaj prodaja pšenica po 260 in koruza po 205 din za sto kg. Špekulanti bodo zaslužili ogromne vsote. Kmetje velikih dobičkov ne bodo deležni. Revni konsumenti bodo morali stradati kruha, ker nimajo denarja, da bi

Delodajalci so vztrajali na sledečem stališču:

1. nova pogodba naj vsebuje le mezno tarifo, vse ostale določbe pa naj odpadejo, ker so že itak urejene z obstoječimi zakoni;

2. glede državnih javnih del, prevzetih pred 1. IV. 1940 ne priznajo nobenega poviška do 1. IX. 1940, po tem datumu pa stopi tudi na že prevzeta državna javna dela povišek plač v veljavo.

3. Isto velja glede banovinskih javnih del, v kolikor banovina ne pristane še preje na izplačilo dodatka za kritje večjih izdatkov iz naslova zvišanja mezd;

4. za po 1. IV. 1940 prevzeta javna dela in za vsa privatna dela priznajo graditelji in inženjerska zbornica povišek din 0.50 na uro, med tem ko nudita oba zidarska združenja na dosedanje mezde povišek Din 0.25 za kvalificirane ter din 0.50 za nekvalificirane delavce.

Ker nobena delegacija ni popustila od svojega stališča, je zaključil g. inspektor dela prvo poravnalno razpravo kot neuspelo z izjavo, da bo kr. banska uprava v smislu uredbe o določanju minimalnih mezd v kratkem sklicala še drugo poravnalno razpravo.

plačali visoke cene. Ali ni skrajni čas, da se cene tudi za žito maksimirajo? Tembolj, ker je dve tretjini države glede mlevskih pridelkov pasivnih in primorano kupovati tako pšenico kot koruzo od tistih redkih izvoljencev, ki imajo monopol žitne trgovine v svojih rokah.

Primanjkljaj

Leto 1938 je bolniško zavarovanje pri ljubljanskem OUZD zaključilo svoje poslovanje s poslovnim prebitkom din 321 tisoč, dočim je poslovanje v letu 1939 spričo izredno neugodnih zdravstvenih razmer zaključilo s poslovnim primanjkljajem din 1.330.159. To pomeni, da je poslovni rezultat v letu 1939 za din 1.651.425 neugodnejši kakor v letu 1938. Tako neugodno OUZD od svojega obstoja še ni zaključil poslovnega leta.

Reorganizacija Suzorja

Predstavniki osrednjih forumov svobodnih strokovnih organizacij v Sloveniji so zavzeli na seji dne 17. aprila t. l. v pogledu reorganizacije Osrednjega urada za zavarovanje delavcev naslednje stališče:

1. Strokovne organizacije nimajo pomislekov proti temu, da bi se poverilo bolniško zavarovanje samostojnim banovinskim nosilcem zavarovanja.

2. Strokovne organizacije so mnenja, da je treba vprašanje do delitve nezgodne in starostne panoge zavarovanja banovinskim nosilcem po strokovnjakih vsestransko poučiti in izdelati eventualne konkretne načrte, kako naj se ta delitev izvede, da se bo razdelila stomilijonska imovina socialnega zavarovanja pravično, brez razvrednotenja in trenj.

Strokovne organizacije bodo zavzele do te delitve svoje stališče, ko bodo mogle na podlagi teh strokovnih ugotovitev presoditi, kakšne bodo posledice te delitve za zavarovance in zavarovanje.

3. Strokovne organizacije so mišljenja, da bo tudi, če se poveri izvajanje vseh treh panog socialnega zavarovanja banovinskim nosilcem, potreben nek skupen organ socialnega zavarovanja za vso državo.

Ta skupni organ bo potreben zlasti iz dveh razlogov:

a) Zaradi izravnanja zavarovalnega rizika v vsej državi. V ta namen naj bi ta organ prejemal in upravljal primeren odstotek zavarovanih premij (nekako pozavarovanje);

b) zato bo v interesu enakomernega socialnega zavarovanja skrbel za enotno izvajanje zavarovalnih predpisov za vso državo.

Taka enotnost je nujna posledica načela enotnega gospodarskega ozemlja ter svobodnega iskanja zaposlitve na vsem državnem ozemlju. To načelo zakonodaja o banovini Hrvatski izrečno uzakonjuje.

Taka enotnost obstoja razen tega v vseh državah, v katerih izvaja zavarovanje več nosilcev, tudi če so te države federativno urejene.

4. Strokovne organizacije poudarjajo, da se reorganizacija socialnega zavarovanja, ki je po zakonu samoupravna, ne more izvesti brez sodelovanja pravih predstavnikov delavstva, ki pa danes v samoupravah delavskega zavarovanja niso zastopani.

5. Strokovne organizacije zahtevajo, da se ugotove tudi stroški te reorganizacije in osvoji načelo, da se imajo ti stroški pokriti iz javnih sredstev.

V trenutku, ko je socialno zavarovanje po izrednih razmerah že tako težko ogroženo, smatrajo strokovne organizacije, da je treba pristopiti k reorganizaciji te velike ustanove, ki upravlja več 100 milijonsko delavsko in nameštensko imovino, previdno in z zavestjo velike odgovornosti, ki je zvezana s to reorganizacijo.

Važno vprašanje

Pretekli teden je zborovala Zveza industrijcev in je v svojih resolucijah v zvezi z notranjo preureditve države poudarila zahtevo, da ostane vse državno ozemlje gospodarsko enotno in da se trgovinski promet ne ovira s trošarinami in samoupravnimi davščinami. Dalje je poudarila industrija potrebo, da se določi enotni industrijski načrt za vso državo, ki naj bo merodajen za ustanavljanje novih in za izpopolnitev ter razširjanje že obstoječih industrij. Skodljivo je ustanavljanje podjetij, ki nam niso potrebna, ker se s tem ovirajo že obstoječa podjetja, ki lahko krijejo celotno našo potrebo. Značilno za naše razmere je, da morajo industrijalci šele v resolucijah zahtevati to, kar je v drugih državah že desetletja izpeljano. Tudi delavci imamo velik interes, da se industrijska podjetja ne ustanavljajo brez vsakega načrta, ker se nam prav lahko zgodi, da smo vsled nepotrebnih konkurence naenkrat brez posla. Tudi delavske ustanove bi se morale zavzeti, da se prične tudi pri nas kar najresnejše izvajati načrtno ustanavljanje novih industrij, ko bi se pri tem upoštevalo tudi potrebo krajev, ki so glede industrijske zaposlitve iz gospodarskih razlogov predvsem za upoštevati.

Politični pregled

Balkanski dopisnik »Basler Nachrichten« objavlja obširno razpravo o pomenu upostavitve odnošajev med Beogradom in Moskvo. Dopisnik ocenjuje ta čin kot dokaz,

da vodi Jugoslavija ne glede na pritisk iz enega in drugega tabora docela samostojno politiko.

Jugoslavija je s tem na nedvoumen način pokazala, da hoče sama gospodariti v svoji hiši tako v političnem kakor v gospodarskem pogledu. Vse tudi kaže, da se je notranja sloga v Jugoslaviji zelo okrepila.

Minister dr. Krek je na nedavnem shodu v Trbovljah izvajal med drugim: »Glede notranje politike omenjam, da urejemo zdaj banovino Hrvaško. Samouprava Slovenije nam bo potem padla kot zrelo jabolko v roke, ker bo vsa država na široki samoupravni podlagi. V današnjih prilikah, ko je treba vso pozornost obrniti na zunanje politične dogodke,

Slovenci, ki smo doprinesli že toliko žrtve za slovo vseh Jugoslovancev, ne silimo k prehitremu uresničenju naše slovenske samouprave.«

Minister je utemeljil to stališče s potrebo, da se tudi na zunaj čim bolj pokaže povezanost Slovencev z Jugoslavijo in se onemogočijo vsi računi, ki bi se mogli delati na osnovi samoupravnih stremeljenj, češ da je kdo med nami, ki bi hotel te vezi zrahljati. Dr. Krek je izrecno poudaril, da Slovenci ne bodo zahtevali svoje samouprave poprej, dokler ne bo končana zdajšnja vojna.

Kakor poročajo iz Moskve

se gospodarska pogajanja med našim in sovjetskim odposlanstvom v redu razvijajo

in kaže sovjetska Rusija popolno razumevanje gospodarskih stremeljenj Jugoslavije. Naše odposlanstvo pod vodstvom dr. Milorada Djordjevića je ob prihodu v Moskvo pozdravil pomočnik ljudskega komisarja za trgovino s tujino Kuharov. Poleg njega so bili na postaji še razni drugi ruski odličniki. Kmalu nato je sprejel naše odposlanstvo ljudski komisar za trgovino s tujino Mikojan. Pogajanja so se začela 25. aprila in se je na prvi seji vodja našega odposlanstva zahvalil Mikojanu za prisrčen sprejem in pozornost. Na prvi seji se je vršil razgovor o načinu pogajanj, pri čemer je Mikojan naglasil potrebo trgovinskih odnošajev med Jugoslavijo in Rusijo v obojestransko korist. Na nadaljnjih sejah so pogajanja v redu potekala. Dne 26. aprila je naše odposlanstvo prisostvovalo predstavi opere »Pikore dame« v spremstvu zastopnikov komisariata za trgovino s tujino.

Nemški listi v ponedeljek ponovno naglašajo, da je

nepotrebna bojazen razširitve vojne na Balkan.

Nemčija po splošnem zatrevanju nemškega časopisja na Balkanu nikogar ne ograža. Glede stališča Italije piše moskovski list »Trud«, da je Italija zelo vznemirjena zaradi možnosti razširitve vojne na Balkan. Kakor pravi list, v Moskvi resno dvomijo, da bi Italija čisto odkrito prešla v nemški tabor. V Moskvi bolj prevladuje mnenje, da bo Italija skušala za svojo nevtralnost doseči čim večje koristi.

Po zadnjih vesteh iz Berlina in Rima pa je videti razmerje Italije do zaveznikov slabše. Tako je imel Ansald, ravnatelj lista »Il Telegrafo«, glasila zunanjega ministra grofa Ciana, po radiu govor, namenjenem italijanski vojski, in je v tem govoru izrekel med drugim

željo po zmagi nemške vojske.

Nemogoče je, je nadalje izvajal, da bi se mogla Italija še dolgo izogibati sodelovanja v znajšnji vojni. Prav tako je nemški minister dr. Ley poudaril v svojem govoru italijanski fašistični mladini, ki je obiskala Nemči-

jo, potrebo složnosti med Italijo in Nemčijo, ker imata obe državi iste sovražnike: Francijo in Anglijo.

Po vesteh iz Norveške so Nemci nekaj napredovali, vendar kaže, da je položaj v glavnem ustaljen.

Zavezniki in Nemci tekmujejo, kdo bo poprej spravil na Norveško čim večjo vojsko.

Kakor pišejo švicarski listi, bo Norveška torišče za preizkušnjo moči obeh vojskujočih se taborov. Pri Dombasu se vrše hudi boji. Razen tega so bili zadne dni neprestani letalski spopadi, ki terjajo precejšnje žrtve na obeh straneh Norveške mesti Namsos in Steinkjer so nemška letala silno poškodovala. Na bojišču okoli Narvika se ni nič posebnega zgodilo. Proga Dombas—Stoeren je po vesti iz Londona v zavezniških in norveških rokah. — Na zapadnem bojišču pa je bilo, kakor običajno, skoro čisto mirno.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

SIROVE KOŽE. V Kranju: goveje 14 do 16, telečje 18, svinjske 8 do 9; v Radovljici: goveje 14 do 15, telečje 16, svinjske 13; v Lendavi: goveje in telečje 12; v Celju: goveje 16, telečje 16 do 18, svinjske 10 do 12 din za kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 24 do 28, oprana 34 do 38; v Radovljici: neoprana 40, oprana 45 din za kg.

KROMPIR. V Kranju 200 do 225, v Radovljici 250, v Celju 230 do 250 din za 100 kg.

SIROVO MASLO. V Celju 28 do 30, v Šmarju pri Jelšah 36 do 40, v Lendavi 26 do 30, v Kranju 36 do 42, v Radovljici 40 din za kg.

GOVED. Za kg žive teže so se prodajali v Kranju: voli I. po 9, II. po 8.25, III. po 7.75; telice I. po 9, II. po 8.25, III. po 7.75; krave I. po 7.50, II. po 7, III. po 6.25, teleta I. po 8.50, II. po 7.50 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se prodajali: v Kranju: špeharji po 12 do 13.50, pršutarji po 11 do 12, v Radovljici špeharji po 13, pršutarji po 10 do 11, v Lendavi: pršutarji po 7 do 10, v Šmarju pri Jelšah špeharji do 13, pršutarji do 11; v Celju: špeharji po 13 do 14, pršutarji po 10 do 12 din.

KRMA: V Kranju: lucerna 150, seno 125 do 150, slama 75, v Radovljici: seno 100, slama 50, v Ptuj: seno 150 do 200, slama 45 do 50, v Šmarju pri Jelšah: seno 100, slama 50, v Celju: lucerna 120, seno 100, slama 50 din za 100 kg.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo: v šmarskem okolišu navadno mešano vino po 3.50, finejše sortirano pa po 6.50, v celjskem okolišu: navadno mešano vino po 4, finejše sortirano po 6, v lendavskem okolišu: navadno mešano po 3.50 do 4.50, finejše sortirano po 5 do 7 din za liter.

Sejmi

6. maja: Št. Gotard, Laško, Črna, Poljčane, Murska Sobota, Novo mesto, Toplice, Brežice, Rajhenburg, Vinica, Črenšovci, Ormož, Kranj, Tržišče (Sv. Trojica), Stična, Veržej;
7. maja: Šmarje (ljublanski srez), Maribor, Rakičan, Ptuj;
8. maja: Žerovnica (Cerknica), Polje;
9. maja: Turnišče, Velike Lašče, Vesela gora, Dravograd.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 29. aprila v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 154.80 do 158 (za 191.26 do 194.46) din;

100 francoskih frankov za 87.45 do 89.75

3/4 ZAVITKA Kneippove

SLADNE KAVE TVORI DRAGOCENI
PRAŽENI SLADNI SLADKOR

(za 108.10 do 110.40) din;
1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;
1 holandski goldinar za 23.49 do 23.87 (za 29.02 do 29.40) din;
1 belgijsko belgo za 7.47 do 7.59 (za 9.23 do 9.35) din.
Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je ponujala v Zagrebu po 430 din.

Drobne vesti

= **Pocenitev mehkega lesa.** Zadnje čase so padle cene mehkega lesu na domačem tržišču za okoli 10 odstotkov. Pocenitev mehkega lesa se čuti zlasti na Sušaku, v Gorskem Kotaru, v Sloveniji in tudi v Bosni. Vzrok tiči v tem, ker je bil naš les na angleškem tržišču predrag. Anglija bo lahko ceneje kupovala mehki les v Kanadi. Druga tržišča so pa zaenkrat prenasršena in ne morejo sprejemati naš les.

Dopisi

SV. ANA V SLOV. GORICAH. V nedeljo 28. aprila so gostovali pri nas mariborski srednješolci in srednješolke. V prosvetnem domu so uprizorili krasno šaljivo spevoigro »Kovač študent« in obenem zapeli več krasnih narodnih pesmi. Nastop je bil deležen med številnim občinstvom velikega odobravanja. Naša srednješolska mladina naj nastopi tudi po drugih krajih, kar bo v zdajšnjih resnih časih velikega nacionalnega pomena. Naloga naših srednješolcev v letošnjem letu bodi, da posvetijo vso skrb rodoljubni vzgoji našega obmejnega prebivalstva.

ZAGORJE. Zbirka za odkup Aškerčeve domačije je skoro zaključena. Zbirka izkazuje 1170 din, kar je za naš kraj častna vsota. Naš odbor se po tem potu vsem darovalcem iskreno zahvaljuje. Prav tako se zahvaljuje požrtvovalnim nabiralcem, posebno gg. Janezu Koprivi in Cenetu Kašmerlu. Vse darovalce opozarjamo, da priredi naš pododbor v soboto 4. maja ob 20. v Sokolskem domu v Zagorju Aškerčev večer s pestrnim sporedom. Na sporedu bodo podana dela velikega našega slovenskega pesnika in borca za svobodo naroda in duha Antona Aškerca. Program bodo izvajale najboljše moči sokolske dramske družine in pevci mladinskega zbora. Vstopnine ne bo, prostovoljni prispevki pa se bodo hvaležno sprejemali. Čisti dobiček je namenjen za rešitev Aškerčeve domačije. Odbor že danes vabi vse Zagorjane in okoličane ter prosi da v čim večjem številu obiščejo to pomembno nacionalno prireditve.

**Postani in ostani član
Ciril Metodove družbe!**

Novice

* **Bivanje in prijavljanje tujcev.** Banska uprava v Ljubljani razglasa: Po uredbi ministrskega sveta o bivanju in gibanju tujih državljanov z dne 17. aprila letos sme tuj državljani stanovati samo v kraju, ki je označen v dovoljenju za bivanje. Vsi oni tujci, ki imajo veljavna dovoljenja za bivanje, smejo stanovati samo v kraju, kjer so stanovali takrat, ko so vložili prošnjo in ki je označen v njihovem naslovu v dovoljenju za bivanje. Če hoče tujec spremeniti svoje bivališče, mora po predpisani poti vložiti novo prošnjo na bansko upravo. Tujec, ki bi brez dovoljenja banske uprave spremenil mesto bivanja, bo kaznovan po členu 3 navedene uredbe z zapornikom do 30 dni ali z denarno kaznijo do 1500 din. Poleg tega bo po izvršeni kazni izgnan iz kraljevine Jugoslavije. S členom 2 zgoraj navedene uredbe je predpisano, da se mora tuj državljani v roku 12 ur po dohodu v mesto stanovanja, najkasneje pa v 36 urah po prehodu državne meje osebno javiti pri pristojnem krajevnem policijskem oblastvu, ki mu mora pokazati svoje listine. V istem roku se mora osebno prijaviti tudi kadar spremeni kraj stanovanja. V mestih, kjer so posebna policijska oblastva, se mora prijaviti pri teh oblastvih, v drugih krajih pa pri pristojnem občinskem uradu. Daljši, a največ 36urni rok velja samo tedaj, kadar je od vhodne postaje do kraja bivališča dolga pot. Če tujec med potjo kje izstopi za dalje kakor 12 ur ali kje prenoči, se mora tudi v tistem kraju osebno prijaviti. Bivati sme samo v kraju, za katerega se glasi dohodni vizum, in samo, dokler velja dohodni vizum. Bivanje preko roka dohodnega vizuma odobrava po ministrskem pooblastilu ban. Na isti način se mora osebno prijaviti tujec, ki ima dovoljenje za bivanje, a potuje v drug kraj po svojih poslih, ne da bi sicer spremenil kraj običajnega bivanja. Vsak tujec, ki se ne bi pravočasno osebno prijavil ali ki bi bival v kraljevini preko roka vizuma in ni dobil za podaljšanje bivanja nobenega dovoljenja, bo kaznovan z zapornikom 30 dni ali z denarno kaznijo 1500 din. Poleg tega bo po izvršeni kazni takoj izgnan iz kraljevine. Stanodajalci naj opozore tujca na te dolžnosti takoj, ko se pri njih nastani.

* Senat baje postane zakonodajno telo.

Po veljavni ustavi se senat tako dolgo ne more sestajati in delovati, dokler ni zbrana narodna skupščina. Zdaj hoče zagrebški »Obzor« vedeti, da obstoji med strankami zdajšnje vlade nekak dogovor, po katerem bi mogel senat delovati tudi brez narodne skupščine.

* **Za razdolžitev srednjega stanu.** Te dni je bilo v Zagrebu veliko zborovanje dolžnikov srednjega stanu banovine Hrvatske. Na dnevnem redu je bilo vprašanje uredbe o razdolžitvi, odnosno zaščiti dolžnikov srednjega stanu. Sklenjeno je bilo, poslati banski upravi osnutek te uredbe, ki bi določala moratorij (odložitev) za dolgove pred letom 1933. Za dolgove po 1. januarju l. 1933. pa naj bi se znižala obrestna mera na stopnjo obresti Narodne banke in dolgovi naj bi se vračali v obrokih. Na zborovanju je bilo ugotovljeno, da so zašli srednjemu stanu pripadajoči dolžniki v obupen položaj in da stoje mnogi pred polomom. Prisilne dražbe se končajo navadno s prodajo njihove imovine za polovično ceno.

* **Iz velikonočne poslanice pravoslavne patriarha.** Poglavar pravoslavne cerkve patriarh Gavril je izdal za pravoslavno veliko noč posebno poslanico na pravoslavne vernike. V poslanici pravi med drugim: »Naš srbski narod je prebolel v svoji preteklosti toliko hudih viharjev, da so mu znane vse skrivnosti vojne in miru. Izkušnje so ga izučile, da zna pravilno ceniti vrednosti, ki so utelešene v njegovi nacionalni pravoslavni veri in svetosavskih izročilih. Kakor je bil pripravljen doslej v obrambi svoje svobode in neodvisnosti na vse žrtve, tako bo tudi odselej prežet od bratske ljubezni in duha edinstva stavil v obrambo svojega obstoja in svobode vse svoje sile in vse požrtvovanje, če bi tako zahteval ukaz domovine. Vztrajal bo zmagovito po svojem starem pregovoru: V borbi se spoznajo junaki.«

* **Dr. Stojadinović interniran.** V zvezi z izvršeno preiskavo 16. in 17. aprila v tajniških prostorih Srbske radikalne stranke v Beogradu, predvsem pri voditelju te politične skupine dr. Milanu Stojadinoviću, pri bivših ministrih Djuri Jankoviću in Stošoviću in drugih tesnejših sodelavcih dr. Stojadinovića, pri katerih so našli obtežljivo gradivo, so oblastva internirala dr. Stojadinovića v mestu Rudniku v Srbiji po določilih zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

* **Kdaj bodo uvedeni brezmesni dnevi.** Iz

Beograda poročajo, da bo vprašanje o albe brezmesnih dni rešeno v najkrajšem času. Ni pa še storjena končna odločitev ali dobimo dva ali tri brezmesne dneve v tednu in ali bo razen telet izpod enega leta starosti prepovedano tudi klanje druge živine.

* **Nacionalistična posvetovanja v glavnih dalmatinskih mestih.** Tajništvo banovinskega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke v banovini Hrvatski sporoča, da bodo v začetku maja nastopni posveti: 2. maja v Splitu, 3. maja dva posveta v Šibeniku, 5. maja pa v Dubrovniku. Na vseh teh posvetih bodo poročali o zunanjem in notranjem političnem položaju gg. Jovo Banjanin, dr. Albert Kramer in dr. Angjelinović. O priliki posveta v Splitu bo v zvezi z razpisom občinskih volitev v banovini Hrvatski tudi seja banovinskega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke za banovino Hrvatsko.

* **Kaj je s starimi kovanci.** Stari kovanci po en dinar so izgubili lastnost plačilnega sredstva in jih zamenjujejo Narodna banka, poštni in davčni uradi samo še do 16. avgusta, ko izgube svojo vrednost. Stari srebrniki po 50 din tudi ne veljajo več in jih zamenjujejo Narodna banka, poštni in davčni uradi samo še do 16. avgusta, nato pa izgube vrednost. Stari srebrniki po 20 din enako niso več zakonito plačilno sredstvo. Narodna banka, poštni in davčni uradi pa jih zamenjujejo še do 1. septembra. Stari kovanci po dva dinarja in po 50 par pa ostanejo v prometu kot zakonito plačilno sredstvo do 16. avgusta.

* **Banovinska poklicna svetovalnica in posredovalnica** ima na razpolago ta in prihodnji mesec vajenska mesta za mizarje, soboslikarje in pleskarje, čevljarje, brivce, kovinlarje, krojače, vrtnarje in cvetličarje, vajence za kartonažo in galanterijo, tapetnike, torbarje, damske frizerke, modistke, trgovske vajenke in strojne pletilje. Fantje in dekleta, ki bi si želeli izbrati katerega izmed teh poklicev, naj pridejo z očetmi ali z materami v petek ali soboto med 8. in 12. uro v

Paul Keller

25

DOM Roman z gora

Poslovenil B R

S pestmi je začel razbijati po njegovih vratih.

Iz sobe je zaslišal vzdih.

»Odprite, vrata vam bom razbil, res jih bom.«

Vrata so se odprla.

»Tole pismo poglejte! Šla je. Pisala je, da me ne mara več, da je ne bo več nazaj. Kaj naj to pomeni? Ali so vsi znoreli?«

Berce je neprespan in ubit strmел v mladega moža.

»Govorite vendar! Povejte kakšno besedo! Ali veste, da je šla, da je ne bo več nazaj?«

Berce je zastokal.

»Da!«

»Veste? In tega mi niste povedali! Stran ste jo pogнали, mene ste pustili, da sem spal, klovek božjil!«

Dvignil je pesti. Berce se je stisnil.

»Zaradi Gustava! Samo zaradi Gustava,« je zajecjal.

»Kam je šla?«

»Ne vem.«

»Ni res! Lažete! Vedeti hočem! Kam je šla? Kje je Lota?«

»Ni mi povedala.«

»Kam je šla?«

Kriknil je.

»Ne vem, res ne vem. Jaz nisem kriv, ne, res ne!«

Bukovnikov Henrik je stal pred njim in

tresel se je. Sam s seboj se je moral boriti, da ni zagrabil starca, ga treščil ob tla in s silo iztisnil iz njega priznanja. Potem pa je vrgel glavo nazaj, vtaknil roke v žep in šel nekajkrat hitro po sobi. Naposled je sedel na stol. Bercetu nasproti.

»Pameten bom. Ne bom kričal. Vse bom vzel nase. Toda morate mi povedati, kam je šla. Morate. Saj je vendar moja nevesta!«

»Henrik, nevem! Daleč, je rekla, da pojde. In naročila mi je, naj prodam posestvo in pridem za njo.«

»Kam naj pridete za njo?«

»Ne vem. Rekla je, da mi bo šele pozneje sporočila. Še sama ne ve, kam pojde.«

Potem sta oba molčala. Henrik je strmел v starega Berceta. Spodaj so se odprla vrata in dva moža sta pricokljala v vežo. Nekaj sta nesla s seboj in položila na tla.

»Dober dan! Rakev sva prinesla!« je zaklical eden izmed njiju.

Stari Berce je slišal te besede in skril obraz v dlane. »O, da bi bila ta rakev zame!«

Henrik pa vsega tega ni čul. Čez nekaj časa je vstal.

»In nič drugega mi ni pustila kakor to pismo?«

»Ničesar drugega.«

»Povejte mi! Ali morete priseči, da ne veste, kam je šla, zakaj je šla že pred pogrebom? Ali mi morete to priseči?«

»Priseči? Ne, prisegel ne bom! Ne! Toda ne vem, kje je. Sam sem jo vprašal. Rekla mi je, da bi vam jaz izdal kraj, kamor pojde, in zaradi tega mi ni ničesar povedala.«

»Bodite pozdravljeni, gospod Berce. Tu nimam več kaj početi.«

»Henrik! Gospod Bukovnik, ostanite še malo tu. Strašno je, če je človek tako sam. In — še nekaj me je Lota prosila, naj vam rečem.«

»Kaj?« je Henrik kratko vprašal.

Bercetov obraz je zažarel in oči so se mu orosile.

»Kaj je še prosila?« je silil Henrik vanj.

»Odkupite — odkupite moje posestvo. Za polovico vam ga pustim.«

Debele solze so polzele starcu po obrazu in videlo se mu je, kako so ga besede bolele.

»Vaše posestvo? To hoče Lota?«

»Da! In moral sem ji obljubiti, da bom to rekel. In dejala mi je, da je ne bom nikoli več videl, če tega ne storim.«

Henrik v prvem trenutku ni bil zmožen odgovora. Šele čez nekaj časa je vprašal:

»Zakaj hoče to?«

»Zaradi tega, ker vas je, — ker vas je naš Gustav uničil.«

»Da, tako! In morda tudi zaradi tega, ker me je tako brez slovesa pustila na cedilu. Zato naj dobim njen dom za polovično ceno. Za odpravnino?«

Grenko se je nasmehnil. Ni šla samo brez slovesa, še užaliti ga je hotela.

»Gospod Berce, vašega posestva ne maram. Da, lahko se oddahnem. Zastonj ga ne bi maral. Še zastonj mi je predrago. Če Lota grize vest, bi morala vedeti, s čim se mi more odkupiti, — sama s seboj! Njenega posestva ne maram. Nasprotno. Če hočete imeti Bukovnikov dom — za smešno ceno vam ga dam. Že danes, če hočete. Danes ali jutri, čimprej ga vzamete tem ljubše mi bo.«

Staremu krčmarju so se zmedeno zaiskrile oči. Toda ta lesket je hitro izginil.

poklicno svetovalnico (Aškerčeva cesta, šolska poliklinika II), kjer se jim bo določil čas preizkušnje in zdravniške preiskave. Učna mesta se bodo posredovala le tistim, ki so dopolnili 14. leto in ki bodo na osnovi preizkušnje spoznani za zmožne izvrševati enega izmed gornjih poklicev. Preizkušnja, zdravniška preiskava in posredovanje učnih mest so brezplačni.

* Najcenejša stavba parcela na Ljubljanskem polju. Marsikdo želi, da bi si zgradil lastno hišico in vrtiček, pa kaj, ko bi moral leta in leta štediti, da zbere potrebne novčiče za samo stavbišče. Zato opozarjamo, da se nudi zdaj vsakomur izjemna prilžnost, da si pribori za le 5 din, če ima srečo, 644 kv. m veliko parcelo, in sicer na tomboli Rdečega križa, ki bo 2. maja ob 15. na Kongresnem trgu v Ljubljani. V ta namen prodajajo po mestu tombolske karte samarjani in odboriki, nadalje trafike in pisarna Rdečega križa, Gosposvetska cesta 2-II. Segajte pridno po njih!

* Nagrada za dvojčke. Goriški prefekt je nakazal Ivanu Lapajnetu na Vojskem nad Idrijo in Josipu Štruklju na Vitovljah nad Sempasom vsakemu po 700 lir, ker sta dobila zdrave dvojčke.

* Žična železnica na Sv. goro v Julijski krajini bo odprta 15. maja. Slovesnosti se bodo udeležili številni odlični zastopniki.

* Koroški drobiž. Oblastva so odredila, da morajo vsi delavci in delavke iz Poljske nositi na desni prsni strani posebno znamenje. Ta znak je po pet centimetrov visok in širok kvadrat rumene barve z vijoličastim robom in vijoličasto črko »P«. Delavci in delavke iz Poljske morajo nositi ta znak, da se po njem že od daleč ločijo od ostalih delavcev. Prestopki se kaznujejo z denarno globo 150 mark ali z zaporom do 6 tednov. Vojni ujetniki za čas bolezni ne dobivajo nobene plače v gotovini. Posestniki, ki zaposlujejo vojne ujetnike, smejo od plače, ki jo prenakazujejo vojaškemu oblastvu, odtegniti za vsak bolezenski dan po 54 pfenigov. Hrano in stanovanje dobijo oboleli ujetniki tudi med boleznijo. Izšla je naredba, ki pravi, da je vsak posestnik s posestvom nad pet hektarov dolžan dovoliti preiskavo svoje obdelane zemlje. Posebni strokovnjaki bodo preiskovali sestavino tal vsaj na vsakem hektaru obdelane zemlje. Namen preiskave je, da se določijo pomembnejše sestavine zemlje in da se bo pozneje lahko odredila primerna pomoč.

* Žena in mož istega dne umrla. V Krčevini pri Ptujju se je primerilo izredno naključje, da sta istega dne umrla mož in žena. Marija Klingerjeva, posestnica, ki je že dalje časa bolela, je umrla stara 65 let. Njen 72letni mož, ki ji je v boleznih stregel, je večkrat že prej izjavil, da ne bo prenesel udarca, če mu žena umrje. In res se je tako zgodilo. Tri ure po ženin smrti je zadela njene moža srčna kap in je bil takoj mrtev. Oba so položili skupno na mrtvaški oder in oba so peljali na enem vozu k skupnemu počitku na mestno pokopališče. Prizadetim naše iskreno sožalje!

* Silno neurje blizu Celja. Te dni je Svetino iznenadila silna nevihta z bliskom, gromom in hudo točo. Strela je v teku nekaj minut na Svetini udarila zaporedno štirikrat: v stolp velike cerkve, kjer je strelodod elektriko odvodil v zemljo, v stolp male cerkve, ki nima strelododa, zaradi česar je zdrobila vetrnice v linah, in v strelodod blizu stoječe šole, kjer ni napravila škode. Pač pa je napravila veliko škodo na Mrzli Planini, kjer je užgala gospodarsko poslopje posestnika Godca, po domače Bobnarja. Stavba je zgorela. Toče je padlo toliko, da je še drugi dan ležala po tleh. Napravila je toča veliko škodo na sadnem drevju.

* Smrtno se je ponesrečil 70letni kočijaž Vincenc Pavlin, ki je bil uslužben pri upravi škofijskih posestev v Mariboru. Pavlin se je peljal na vozu, pa so se mu naenkrat splašili konji. Mož se je v zadnjem trenutku ujel na vajeti, padel je z voza in so ga konji dolgo časa vlekli za seboj. Dobil je pri tem tako hude poškodbe, da jim je v mariborski bolnišnici podlegel.

* Strašna smrt v ognju. Nedavno je v gozdu med Vel. Trebeljevem in Malim vrhom pospravljaval in požigal dračje posestnik Anton Štrubelj, po domače Španov oče, iz Vel. Trebeljevega. Ker je vlekel močan veter, je plamen zajel Štrublija, da se mu je vnela obleka, pri čemer je padel na gorečo grmado. Ljudje so ga potegnili iz plamenov že mrtvega. Rajnik je štel 76 let. Med svetovno vojno je bil župan občine Trebeljeva. Bodí mu blag spomin!

* Otrok je utonil. 18 mesecev stara deklica Marija Zamljenova je padla te dni v Godiču pri Kamniku v deročo Mlinšico in utonila. Oče in mati, ki sta zaposlena v kamniški smodnišnici, nista bila v usodnem času doma. Doma jima vodi gospodinjstvo in nadzira mlajše

bratce in sestrice 17letna hčerka Ela. Ta pa je omenjenega dne imela mnogo opravka pri gospodinjstvu. Šele čez dobro uro je Ela pogrešila svojo sestro. Iskali so jo okrog in naposled našli trupelce ob lesenih grabljah, ki so napravljene čez potok. Skušali so deklico z umetnim dihanjem obuditi k življenju, pa je bilo vse zaman.

* Nevaren ogenj na Barju. Na Barju v Ljubljani je v noči na nedeljo zgorelo veliko gospodarsko poslopje znane Mokarjeve gostilne. Združenim gasilcem se je po napornem delu posrečilo ogenj zaježiti in preprečiti še večjo nesrečo. V poslopju je zgorelo več kmetijskih strojev, med njimi slamoreznica in dve kolisnici, dalje več vozov, pet voz sena, skladišče za umetna gnojila, dva skoraj nova zapravljičeka in dolga vrsta raznega orodja. Posestnik Jakob Vidmar, ki je lastnik te lepe domačije, ima najmanj 150.000 din škode, a zavarovan je le za kakih 50.000 din. Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno. Zdi se, da je bila na delu zločinska roka.

* Smrtna nesreča. V ljubljansko bolnico so pripeljali 29letnega premikača v tovarni na Jesenicah Franca Bizjaka. Bizjak je bil zaposlen v tovarni pri vlakcu, pa ga je nenadno odbil drug vagon pod stroj, kjer je obležal. Naslednji trenutek ga je stroj pritisnil k tlorisu in mu strl prsni koš, obenem pa mu je zlomil tudi hrbtenico. Nesrečneža so potegnili izpod lokomotive in poslali v Ljubljano, kjer pa je kmalu umrl za poškodbami. Bizjak zapušča mlado ženo in tri nepreskrbljene otroke.

* Strašna nesreča z vojnim strelivom. Pretekle dni sta se odpravila dva mladeniča iz Opatjega sela, 30letni Vladimir Devetak in 20letni France Marušič, na gmajno nad Jamljani, kjer sta vedela za veliko granato iz svetovne vojne. Vladimir je začel izstrelak odpirati in tovariš ga je v majhni razdalji opazoval. Nenadno pa se je granata razletela in oba mladeniča ubila.

* Strela je udarila v zvonik in hišo. Te dni je Ljutomer doživel prvo pomladno nevihto. Med nalivom je strela udarila najprej v cerkveni stolp, ki ima dober strelodod, v istem trenutku pa je tudi že šinila skozi odprto okno v Seršenovo hišo blizu župnišča, nato pa v dva radijska aparata. Enega izmed njih je razdejala. Vrgla je celo električni števec s stene in razbila vsa varovala. Sreča je le, da ni povzročila požara.

* Samomor. Nedavno se je v šupi na Ser-

»Bukovnikov dom? Kaj mi to zdaj poma ga? Prepozno je!«

»Ali vam Lota ni povedala, kdaj vam bo sporočila, kam je šla?«

»Rekla mi je, da se bo oglasila čez leto dni. Dva tisoč goldinarjev sem ji moral dati. Dejala je, da se ne bo oglasila, dokler bo imela kaj denarja.«

»Bodite pozdravljeni, gospod Berce! Dobro naj se vam godi!«

»Ostanite še malo, čisto malo vsaj!«

»Ne. Ne utegnem več. Že tako sem potratil preveč časa. Pozdravljeni!«

Sel je po stopnicah navzdol. Trdno se je moral držati ograje, da ni omahnil. Na pragu se je opotekel.

Spodaj pa se je slišalo šepetanje in drsanje korakov. Mrtveca so polagali v krsto.

Henrik se ni obrnil. Ko je prišla Petrulja in ga prišla za roko, se je je otrese.

V svoji sobi se je začudeno obrnil, kakor ne bi bil vedel, kdaj je stopil vanjo.

Tu je zdaj spet! Od tujcev se je vrnil nazaj domov.

Njegov smeh je bil kakor zlovesten.

»O, kako je lepo! Kako je lepo doma!«

Počasi je sedel za mizo in naslonil vročo glavo ob hladni zid. Oči so mu brez izraza strmele v strop. Usta so se mu sama od sebe odprla. Lotila se ga je nekakšna omotica. Velik, siv pajek je lezel po stropu. Obstal je nad njim.

Dolgo je nad njim sedel. Potem je težkih korakov stopil po sobi, vzel Lotino pismo iz žepa, odprl peč in ga zagnal vanjo.

»Tu, tu naj bo! Tu naj zgori kakor žveplo. O, beseda »ljubezen« je tudi napisana na papirju! Kako lepo gori ta laž! In zdaj je vsega,

vsega konec!«

Sedel je na klop ob peči. Zagledal se je v očetovo lovsko puško. Dvocevka je bila. Ena cev je bila izstreljena, v drugi je bil še naboj. Prav za prav bi bilo najpametneje, če bi...

Potem je pogledal očetovo sliko na steni.

»Da, lepe sosedo imamo, oče!«

Pol ure je poteklo. Groza, bolečina, besnost, vsi ti občutki so se mešali v njegovi duši, med vsemi pa je zmagovalo presenečenje, da more kakšen človek tako ravnati, kakor je ravnala Lota. In presenečenje, da more koga zadeti tako kruta usoda, kakor je zadela njega.

Potem so se odprla dvoriščna vrata in ob oknu je zagledal Matijo. Ni se zganil in niti besede ni rekel, ko je zaslišal trkanje na vrata. Potem je Matija tiho odprl in stopil čez prag.

»Henrik!«

Ni se zganil in nepremično je strmel v tla.

»Henrik! Lota me pošilja k tebi! Pisala mi je!«

»Tako? Tudi tebi? Tisto pismo, ki sem ga jaz dobil, je že v peči.«

Matija je stopil k njemu in mu položil roko na ramo.

»Pogovoriti se morava, Henrik!«

»Pogovoriti? Ne! Ne maram. Bodi prijazen in pojdi! Kaj si sploh prišel? Nikogar ne potrebujem. Tudi tebe ne. Tebe še zlasti! Ne glej me takol!«

Matija pa ni odnehal.

»Ne, Henrik! Ne pojdem. Prav zanesljivo ne. Sploh ne pojdem več odtod!«

Henrik se je sprostil njegove roke.

»Da ne pojdeš? Zaradi mene! Pa ostani, če

hočeš! Kar ostani!«

Matija je potegnil stol k sebi in sedel.

»Veš, Henrik, na poti k tebi sem premišljeval. — stran moraš iti odtod!«

Henrik je hlastno pogledal kvišku in se stresel.

»Stran? Tako je! Stran moram iti! Prav imaš.«

»Vsaj za leto dni. V Ljubljano pojdi spet. Ven iz te luknje, kjer samo trpiš in mučiš samega sebe. V Ljubljani se boš lahko učil ali pa zabaval, kakor boš hotel. Iti pa moraš!«

Henrik se je zasmel.

»Ne govori praznih besed. Stran moram že iti, stran, toda ne v Ljubljano!«

»Kam pa drugam? Saj si tu dostikrat kar smešen. Za kmeta nisi, z ljudmi ne znaš prav ravnati. Vsi domači ti uidejo in nazadnje še nevesta. Kvečjemu za mesto si. Tam se boš napravil!«

Henrik je pogledal kvišku.

»Ali znaš še kakšno tako smešno?«

»To ni nič smešnega, Henrik! Toda takole je: večina med ljudmi je vražje neumna. Tudi jaz, in ti še prav posebej! Jaz, stari osel, jo odkurim, ker mi nekaj ni všeč, ti pa sedi tu, kjer si imel samo smolo. In še nekaj ti rečem: Bercetova Lota je desetkrat pametnejša kakor ti in jaz skupaj!«

Henrik se je porogljivo zasmel.

»Da, to moram priznati!«

»Kajne! Značaj ima! Ena tistih redkih žensk je, ki ne mislijo samo nase. In najhuje je, da sem to spoznal šele takrat, ko je že šla. Dobro dekle je Lota!«

Henrik je vstal.

»Rad bi vedel, čemu prav za prav zdajle

nečevi pristavi pri Petrovčah obesil 68letni Lovrenc Flis, ki je oskrboval hmeljišča svojega gospodarja. Pokojnik je bil živčno bolan in je v zadnjih dneh večkrat izjavil, da si bo končal življenje. Obupno dejanje je izvršil v duševni zmedenosti.

* Požar je uničil lepo domačijo. Nedavno ponoči je pogorela v Straži sv. Valentina blizu Krškega domačija 64letne posestnice Vidovičeve. Z Rake so prihiteli gasilci z motorno brizgalno, ki so komaj rešili hišo, gospodarska poslopja so pa pogorela. Vse kaže, da je bil ogenj podtaknjen.

* Pri podiranju dreves v gozdu se je ponesrečil posestnik Martin Valenko iz Zagojčev pri Sv. Marjeti nižje Ptuja. Med prevozom v bolnišnico je izdihnil. Njegova smrt je vzbudila pri vseh, ki so ga poznali, veliko obžalovanje. Naj počiva v miru!

* Bila je naravna smrt. Pri Sv. Tomažu pri Ormožu je nenadoma umrl 76letni posestnik Jožef Herman. V zvezi z njegovo smrtjo so se med ljudstvom razširile razne govorice, češ da je postal pokojnik žrtev zločina. Govorice so prišle do ušes orožnikov, ki so zadevo javili sodišču. To pa je odredilo raztelesenje Hermanovega trupla. Pri raztelesenju se je pa izkazalo, da je Herman umrl naravne smrti, in sicer za posledicami vnetja trebušne mreže.

* Za tri ukradene kokoši leto dni robije. Pred malim kazenskim senatom v Mariboru se je moral zagovarjati 32letni Martin Pukšič, ki je v Zgornjih Verjanah ukradel nekemu posestniku tri kokoši. Ker pa je bil Pukšič zaradi tatvin že kaznovan, ga je senat obsodil na leto dni robije in na izgubo častnih državljskih pravic za dobo treh let.

* Maščevalni tast je zažgal zetu. Pred dnevi je v Irči vasi zgorelo gospodarsko poslopje posestnika Franca Šimca. Na podlagi obteževalnih okoliščin so orožniki aretirali Šimčevega tasta 70letnega Jožeta Kušlarja, ki je že dalje časa sovražil svojega zeta. Ko so ga orožniki prišli, je bilo njegovo prvo vprašanje: »Koliko let bom dobil?« Pri zaslišanju je priznal, da je usodno noč vrgel na pod v slamo žerjavico. Moža so orožniki izročili sodišču.

* Povzročitelj velikega gozdnega požara izsleden. Nedavno je bil velik požar v gozdovih graščaka dr. Attemsa v Cigonci pri Slovenski Bistrici. Zgorelo je okrog 12 hek-

tarjev mladega smrekovega gozda ter se ceni škoda na 300.000 dinarjev. Orožnikom se je zdaj posrečilo izslediti povzročitelja požara. Je to 31letni izdelovalec brezovih metel Franc Satler iz Slov. Bistrice. Njega so ljudje videli, kako je pribežal iz gozda, ko se je začelo v nekem kraju močno kaditi. Satler je po daljšem izvijanju priznal, da je šel v graščinski gozd po brezove šibe za metle. V gozdu je kadil cigareto in je vrgel ogorek nehote v suho travo. Bil je tedaj hud veter in je trava naenkrat začela goriti. Poskusil jo je pogasiti, pa se mu to ni posrečilo.

* Služkinjo je opeharil za tri tisočake. Pri enem izmed gostilničarjev na škofjeloški postaji so imeli do srede aprila v službi 20letnega Kodermana Antona. Koderman je bil znan s služkinjo Marijo s Suhe pri Škofji Loki. Mladenka je Kodermanu bržčas docela zaupala, kajti dala mu je svojo hranilno knjižico od Mestne hranilnice v Kranju in mu naročila, naj dvigne zanj 500 din. Koderman se je res odpeljal v Kranj. Dvignil pa ni samo 500 din, marveč 3000 din. Ko ni bilo ne denarja ne knjižice in ne Kodermana nazaj, je začelo Marijo skrbeti in je javila zadevo orožnikom, ki so te dni Kodermana izsledili in aretirali. Obleden je bil v obleko, ki si jo je kupil za Marijin denar. Denarja pa so dobili pri njem le še osem dinarjev.

* Adolf Hitler pred mariborskim sodiščem. Bilo je lani novembra, ko se je zgledil v občinskem uradu v Kamnici neki moški in zahteval za posestnika Franca Musterja živinski potni list za kravo. Ker je bilo kamniškemu županu znano, da ima Muster opisano kravo, je živinski potni list tudi izstavil. Toda pozneje je izvedel, da Franc Muster ni zahteval nobenega potnega lista. Zadeva je bila prijavljena orožnikom, ki so kmalu izsledili neznanca. Bil je to 21letni Adolf Hitler s Kozjaka, ki je pri zaslišanju vse lepo priznal. Dejal je, da je njegov 48letni oče Andrej Hitler hotel svojo kravo prodati, toda ker je bila na Kozjaku slinavka in parkljevka, ni mogel krave prodati. Zaradi tega je zaprosil kamniško občino, ki ni bila razglašena za okuženo občino, da izstavi živinski potni list. Poslužil se je imena posestnika Musterja, ker sicer ne bi bil dobil živinskega potnega lista. Vsa zadeva je bila te dni predmet kazenske obravnave, ki je bila pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča, ki je Adolfa Hitlerja obsodilo na sedem dni zapore, pogojno za dobo dveh

let. Soobtožena sta bila tudi njegov oče in mati, ki sta sina v smislu obtožnice nagovarjala, da je storil kaznivo dejanje. Oče in mati sta bila obsojena vsak na 14 dni zapore, pogojno za dobo treh let.

* Vlomilska družina pred sodniki. Pred malim kazenskim senatom v Mariboru so se morali zagovarjati 31letni Ignacij Krajnc, 27letni Ivan Bratko, 35letni Vinko Kocjan in 21letni Alojz Lorenčič, ki so lani v Spodnji Koreni, Grajenščaku, Žikarjih in na Teznem izvršili številne vlome. Krajnc je bil obsojen na tri leta in šest mesecev robije ter na izgubo častnih državljskih pravic za dobo treh let, Ivan Bratko na tri leta in šest mesecev robije ter na triletno izgubo častnih državljskih pravic, Vinko Kocjan na dve leti robije in triletno izgubo častnih državljskih pravic, Alojz Lorenčič pa na leto dni in šest mesecev strogega zapore.

* Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor! Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkostni znesek vložijo prošnjo in uredi zadevo, e zamujaate časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

O SVETEM JOŽEFU, KI NE RAZUME ŠALE

Jože pade v reko. Valovi ga zagrnejo in v smrtnem strahu se Jože spomni na svojega patrona svetega Jožefa.

»Preljubi svetl Jožef,« goreče vzdihne Jože, »ako me rešiš, ti bom kupil prav veliko svečo!«

Ko pri tem razširi roke, da bi pokazal, kako veliko svečo misli kupiti, zgrabi za vejo, ki je molela iz reke. Ko se že skoro izkobač iz vode, se pokesa, da je obljubil tako žrtev. Rekel je: »Ah, svetl Jožef, tebi pač ne bo toliko do te sveče, v mojem žepu bi se pa ta žrtev precej občutila.«

Komaj to izreče, se veja odlomi in Jože spet štrbunkne v vodo. Ves preplašen začne kričati: »Svetl Jožef, svetl Jožef, ali res ne razumeš šale?«

Oglašujte v »Domovini«

zmeraj spal. Zunaj je žvižgal veter skozi veje.

Tedaj so se vrata tiho odprla. Nekaj temnega se je prikazalo na pragu in obstalo.

»Kdo je?« je vprašal Matija.

Tih vzdih.

»Jaz sem, Matija!«

»Ti, Lenka?«

Stopil je k njej, jo prijel za roko in odvedel v vežo. Vrata je za seboj zaprl.

»Odkod prihajaš? Kaj hočeš?«

»Bercetova — Lota — mi je pisala. Opolodne sem dobila pismo.«

»Tudi tebi je pisala? Pojdiva drugam, Lenka. Henrik spi.«

Odšla sta v podstrešno sobico. Lenka je nagnila glavo čez mizo. Matija je bral pismo

»Draga gospodična Bukovnikoval!«

Nesrečnica vam piše. Postala sem nevesta vašega brata, ker sem ga ljubila in ker sem mislila, da so vaši očitki proti mojemu očetu krivični. S smrtjo svojega brata sem spoznala, da sem se varala in da ste imeli val prav. Zato sem raztrgala zaroko, ker se nočem vsiliti v družino, ki je doživela toliko hudega zaradi mojih ljudi. V tužno odhajam, in ko boste prejeli moje pismo, bom že daleč. Ne mislim se več vrniti. Odhajam, ker bi vaš brat storil vse, da bi me pregovoril in ker se čutim preslabotno, da bi se mu mogla do poslednjega diha upirati. Zaradi vašega trpljenja, ki vas je zadelo po mojih ljudeh, vas prosim, da mi oprostite in rotim vas, da se vrnete k bratu, ki zdaj ne more in ne sme biti sam.

Lota Bercetova

Matija Bernik ji je vrnil pismo in za-

veževa otrobe. V resnici je neumna gos. Sicer pa je vseeno! Ker je njen bedasti brat zakuril mojemu očetu skedenj, zbeži in onereči še mene. To je njeno kesanje. Človek božji, ali ne vidiš, da je to največja neumnost?«

Smejal se je, da ga je kar stresalo.

Matija ga je sočutno gledal.

»Če me zmerjaš, mi nič ne de. Toda nekaj ti rečem: Če si misliš zaradi tega kaj storiti, nisi vreden, da si sploh živ.«

Mladi Bukovnik je vzrojil.

»Kaj? Kako? Kdo pa pravi to? Kaj te pa sploh briga? Ali mi misliš ti ukazovati? Ti?«

»Ne. Samo nekaj bi ti svetoval. Lezi in se počeno prespi!«

»Matija! Ali si pijan? Kako moreš v tem položaju tako zmešano govoriti?«

»Zelo dobro bi ti delo, če bi zdajle legel in zaspal. Potem bova pa še govorila. Nazadnje morava še račun napraviti. Vrag ve, kaj bo zdaj s teboj, in ob svoj denar ne bi rad prišel.«

Henrik je začudeno pogledal Matijo.

»To so izgovori! Za denar ti ni. Zdaj te že razumem.«

»Lepo, da me razumeš! Da, ne boš se me otresel, dokler ne boš zaspal. Ali me razumeš? In vreči iz hiše me tudi ne moreš. Nikogar nimaš, da bi ti pomagal, sam si pa dosti preslaboten. Ne pojdem stran, če storiš ne vem kaj!«

Henrik je zaškripal z zobmi in stopil k oknu.

»Matija, od tistega dne, ko si šel, te ni bilo k meni. Zakaj si me zdaj poiskal? Ne potrebujem te, ne maram te. Pusti me, da storim to, kar bo meni všeč. Ne bom poslušal tvojih naukov, — in če hočeš za vsako ceno ostati

tu, pojdem jaz drugam.«

»Če pojdeš ti, pojdem tudi jaz s teboj, Henrik«, je dejal Matija in vstal.

Jezen je mladi Bukovnik omahnil nazaj na stol.

Do dveh popoldne sta se prepirala. Okoli treh je Bukovnikov Henrik nazadnje res zaspal. Utrujenost ga je premagala.

Matija je sedel v naslanjaču ob oknu in bedel nad njim. Zmagoslaven nasmešek se mu je igral na ustnicah. Čez nekaj časa je tiho stopil stari Rogelj v sobo.

»Pst!«

Rogelj je sezul coklje in jih vzel v roko.

»Ali je res?« je tiho vprašal in pokazal s cokljami najprej na Henrika, potem pa proti Bercetovi hiši.

Matija je prikimal.

»Da, šla je. Ker je njen brat zažgal, misli, da ne sme priti na Bukovnikov dom.«

Roglju je padla coklja na tla.

»Pst — človek božji! Pazi vendar! Henrik mora spat!«

»Ali je res, — ali je res čisto zmešan?«

»Da, toda zdaj pojdi raje domov! Zvečer ti bom vse povedal.«

Orjak je tiho došel.

Prišel je večer. Matija je še zmeraj slonel v naslanjaču in gledal spečega Henrika. Časih s skrbjo, časih z nežno ljubeznijo. Saj je Henrik še zmeraj njegov mali Henrik! Zelo ga je pogrešal v zadnjih časih in šele zdaj se je toliko opogumil, da je spet prišel k njemu. In kar pozabil je vse svoje trpljenje in razočaranje. Lizika je zdaj v miru. Morda je srečna...

Že čisto se je stemnilo, toda Henrik je še

Zakaj imajo zavezniki milijonsko vojsko v Prednji Aziji

Razno časopisje, med njim pariški »Temps« piše o francosko-angleško-turški vojski, ki čaka pripravljena v Prednji Aziji.

Po nekkih vesteh ima Francija tamkaj sedem pehotnih in eno konjeniško divizijo s pripadajočim topništvom. Te divizije so v veliki meri motorizirane in razpolagajo z izredno močnim letalstvom. Ta vojska šteje približno 150.000 mož, ki so po večini iz Afrike.

Angleška vojska sestoji iz treh divizij, ki so v Palestini, ter štirih motoriziranih divizij, ki so v Egiptu. Skupno okrog 70.000 mož. Obe vojski, angleška in francoska, štejeta potemtakem 220.000 mož.

Turška vojska, v kolikor je že pod orožjem, šteje 22 pehotnih divizij z 22 rezervnimi divizijami, pet gorskih brigad, eno oklopno divizijo in 24 bataljonov graničarjev s pripadajočim topništvom in letali. Skupno ima Turčija pod orožjem okrog 550.000 mož.

Skupna vojska Anglije, Francije in Turčije v Prednji Aziji šteje torej blizu 800.000 mož. Vendar so te cenvite, kolikor se tiče Francije in Anglije, gotovo prenizke. Po drugih cenvitvah šteje njuna oborožena sila ob turški meji pol milijona mož. S Turki

vred bi torej štela zavezniška vojska nad en milijon mož.

Kakšnim namenom naj služi ta oborožena sila? Vojaški sotrudenik »Tempsa« odgovarja, da dvema namenoma.

Sovjetska Rusija bi mogla bodisi na pritisk Nemčije bodisi iz lastnih nagibov delati kakšne vojaške poskuse na Kavkazu. Sovjetska Rusija ima tamkaj izdatna ležišča sirovega petroleja in dragocene rudnike manganecija, oboje za vojno industrijo neogibno potrebno, in ki ležijo ponekod le 25 km daleč od turške meje. Sovjetsko Rusijo lahko premaga skušnjava, da bi si ta bogastva varovala s tem, da bi turško mejo napadla. Razen tega so v Iraku in v Perziji velika petrolejska ležišča, iz katerih črpa Anglija svoje potrebe. Sovjetska Rusija in Nemčija bi lahko prišli v skušnjava, da bi si hoteli ta ležišča osvojiti in tako nasprotniku hudo škodovati. Zavezniška vojska je tako sestavljena in tako oborožena, da bi na tem prostoru, kjer ni železnic in ne potov, z lahkoto odbila vsak poskus napada.

Anglija in Francija sta nekaterim balkanskim državam obljubili oboroženo jamstvo njihove neodvisnosti za primer napada. Ta vojska, ki jo vodi general Weygand, ima nalogo, da obljubljeni pomoč takoj tudi nudi.

ga modrasa, katerega meso se po kratkem kuhanju čisto razkroji. Vse skupaj potem vzamejo z ognja in počakajo, da se shladi in nastane žolca.

Posebno radi imajo kitajski sladokusci tudi opičje možgane. Ostale jedi, ki jih tam zelo cenijo, so tace tibetskega medveda, plavuti morskih volkov, razni hrošči in podobno. Mnogo teh reči naš želodec ne bi prenesel.

Ali že veste o Švedski

da je s 6.270.000 prebivalci na šestnajstem mestu med evropskimi državami, po svoji površini pa na petem mestu za Rusijo, Nemčijo, Francijo in Španijo;

da traja v njej obvezna vojaška služba od 20. do 42. leta in da je kadroviski rok za pehoto 175 dni, za konjenico 200 dni in za letalstvo 210 dni;

da more v primeru vojne zbrati 800.000 dobro oboroženih mož, izmed katerih je 500 tisoč tudi dobro izurjenih;

da je švedsko orožje vseh vrst prvovrstno in da so švedski protitankovski in protiletalski topovi med najboljšimi na svetu;

da je švedski vojak po svojih lastnostih takšen kakor finski, hraber, vztrajen, športno vzgojen, discipliniran in prvovrsten pešec;

da ima Švedska najmanj 600 modernih letal, v kratkem pa pričakujejo iz Amerike novo pošiljko več sto letal in motorjev;

da je po zadnjih izgubah nemške mornarice švedska mornarica najmočnejša v Baltičkem morju in da šteje osem obalnih oklopnih, dve moderni križarki, šestnajst rušilcev, in torpedovk, 16 podmornic in večje število manjših enot,

da ima Švedska najmanjši odstotek nepismenih in najmanj zločincev.

✕ Kolo zložiš kar v kovčeg. Neki vlak je ta dni iz Bologne pripeljal v Rim nenavadnega potnika. Ta potnik je odkorakal s postaje, postavil ročni kovčeg na tla, začel iz njega dvigati posamezne dele kolesa in v kratki minuti sestavljal pred očmi presenečenih gledalcev popolno kolo. Ko je potem kovčeg svil v majhen sveženj, je sedel na kolo in nadaljeval svoje potovanje. V središču mesta se je ustavil in predvajal svojo iznajdbo ljudem, ki so prišli mimo. Vsa priprava tehta komaj šest in pol kilograma.

✕ Holandska ima mnogo milijonarjev. Ho-

Kitajci jedo mlade miši kar sirove

O Kitajcih pravijo, da vse jedo. To pa ni čisto res. Sira se Kitajec že vedno ni navedil. Na Kitajskem jedo pse, mačke, podgane, miši in podobne živali. A medtem ko se siromak zadovolji z vsakim psom, se bogatin pravi le na psa, ki pripada neki posebni vrsti, in tudi le tedaj, če so ga določen čas na poseben način krmili. Posebni sladokusci jedo le pse, ki jih krmijo v njihovih hišah pod njihovim nadzorstvom.

Isto velja za podgane in miši. Ubožec se

zadovolji z vsako izmed teh živali, bogatin pa je samo bele miši, ki jih krmijo po strogih predpisih. Novorojene miši uživa Kitajec celo sirove, in sicer jih pomaka v med.

Ena izmed najbolj priljubljenih jedi kitajске kuhinje je »juha stotih kokoši«. Po zapletenem postopku, ki se ga loti pač le kitajski kuhar, dušijo večje število kokoši (po pravilu bi jih moralo biti sto) več ur, dokler se ne sprostijo vse snovi, ki dajejo dobro juho. Potem vržejo v juho obglavljene

Prosto po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

Spet je Caldwell globoko zajel sapo. Prvi poskus se mu je posrečil. Zdaj mora nadaljevati.

»Njegovo ime,« je rekel brez oklevanja, »je Ralf Hollister. Srečal sem ga v New Yorku nekoč, ko mu je trda predla. Na moj poziv je šel z menoj v San Francisco, kamor ste me bili vi poslali, in mi je pozneje pomagal pri delu za vas. Že nekaj časa je spet v New Yorku. Vaši agenti ga lahko izsledijo. Da vam po pravici povem, sem po begu iz Charlestowna izpregovoril nekaj besed z njim.«

Merrivale ga je zamišljeno gledal.

»Razumem. In vi mislite...«

»Da bi vam lahko moje podatke potrdil, preden bi vam jaz povedal, kje je tovar.«

»Tak je torej vaš nov predlog,« je zamišljeno rekel Merrivale. »Ne da bi vas hotel žaliti, bom moram vendarle vprašati, kakšen dokaz vam imel jaz za to, da bo mož res povedal resnico. Kaj pa je ta mož po poklicu.«

Caldwell se je smehljaj. »O njegovem poklicu prav za prav ne vem ničesar...«

»A tako. Kje bi ga pa lahko dobil?«

»Skoro gotovo v Baileyjevem penzionu. Ali ste že kaj slišali o njem?«

Merrivale je zamrmral nekaj nerazumljivega. Med nepridipravi je bil ta penzion dobro znan kot zatočišče vseh od policije iskanih zločincev.

»Ali je... ta gospod... bival v tem pen-

zionu, ko ste govorili z njim?«

Caldwell je odkimal. »Ne, takrat je bival nekje v Brooklynu. To se pravi, prav tisti dan si je bil najel majhno opremljeno stanovanje na Šestinoseddeseti cesti in se tam naselil, medtem ko je njegova žena ostala v Brooklynu... Mož ima namreč koristno navado, da nikjer ne stanuje dalje časa. Tistega dne mi je celo že rekel, da se bo kmalu preselil v Baileyjev penzion.«

»Razumem. Toda ali smem vprašati, kaj ste hoteli od tega moža, da ste ga obiskovali?«

»Šel sem k njemu le zato,« je zagotovil Caldwell, »ker sem upal, da mi bo morda znal pomagati. Toda to misel sem moral takoj spet zavreči. Telefoniral sem mu, ko je bival še v svojem stanovanju na Šestinoseddeseti cesti.«

»Oprostite, kako pa ste ga tu našli?«

»Prav lahko, saj je imel telefon pod svojim imenom.«

»Imel je svoj telefon, čeprav ni nameraval dalje časa stanovati tam?«

»Da. Hollister je bil tudi v malenkostnih rečeh zmerom zelo previden. Najbrž je hotel s tem v svojem gospodarstvu utrditi prepričanje, da bo dalje časa ostal pri njem.«

Merrivale je stal pred njim globoko zamišljen.

»Ne bi vam rad pokvaril razpoloženja,« je menil naposled. »Mogoče je to, kar ste mi po-

18

vedali, prav dober predlog. Vendar mi je žal, da moram kljub temu vztrajati na svojem prejšnjem sklepu. Ko prispejo zvečer še ostali člani naše družbe, se bomo takoj o tem pogovorili.«

»Toda jaz vam zagotavljam, da vam lahko ta Ralf Hollister pove vse, kar vas zanima glede ladijskega tovara.«

Merrivale je nejevoljno skrčil obrvi. »Saj je vse, kar ste predlagali, prav lepo, a oprostite mi, dragi gospod Caldwell, da vam moram še enkrat ponoviti: ne moremo vedeti, ali ni vse to morda kakšna past. Moramo biti previdni. Res, gospod Caldwell, ne gre drugače, kakor da končno odločitev preložimo do večera.«

»No, Morill,« je rekel Merrivale, ko sta pozneje črna brata sama sedela v drugi sobi. »Sedi in povej mi odkritosrčno, kaj misliš o vsej tej zgodbi.«

Morill je dolgo premišljal, preden je oklevaje začel govoriti:

»Če hočem govoriti resnico, moram reči, da sem enkrat ali dvakrat zasumil, da si je Caldwell vso zgodbo izmisлил.«

»Morill, ti prekašaš samega sebe!« je vzkliknil Merrivale zbadljivo. »Ko je Caldwell govoril o svojem predlogu, sem jaz istotako sumil, da nekaj ni v redu.«

»Ti torej misliš, da je vse samo prevara?«

»Tako sem prej mislil,« je priznal Merrivale. »Zdaj pa se mi zdi, da bo le nekaj res.«

»Kako misliš?«

»Ker nisem spal v času, ko si ti leno posedal po stolih, dragi Morill, temveč delal, sem marsikaj dognal. Spominjaš se, da je Caldwell mimogrede rekel, da si je bil tisti Ralf Hollister najel stanovanje pod svojim

landska je bogata dežela. Nekakšno merilo za to, ali je ta ali ona država premožna, je gototo tudi število njenih milijonarjev. Po davčnih prijavah v Holandski se vidi, da je v tej razmerno majhni državi kar 377 milijonarjev. Ti predstavljajo pol odstotka vseh tamkajšnjih davčnih obveznikov, v svoji posesti imajo nad 15 odstotkov narodnega premoženja. Največ holandskih milijonarjev živi v Haagu, nato pa v Amsterdamu in Rotterdamu.

× **Koliko so nevtralne države izgubile trgo vinskih ladij.** Angleško ministrstvo je obveščanje objavlja seznam izgub, ki so jih utrpeli trgovinske mornarice nevtralnih držav v dosedanjí vojni. Na prvem mestu je Norveška, ki pa danes žal ni več nevtralna. Prav tako je v seznamu še Danska, ki je tudi ne moremo več prištevati med nevtralne države, saj je izgubila neodvisnost. Seznam izgub je nastopen: Norveška je do 10. aprila izgubila 52 ladij s skupno tonažo 120.000 ton in 392 ljudi, Švedska 33 ladij (70.000 ton) in 262 ljudi, Danska 28 ladij (64.000 ton) in 290 ljudi, Nizozemska 18 ladij (83.000 ton) in 191 ljudi, Grčija 13 ladij (61.000 ton) in 78 ljudi, Finska 7 ladij (16.500 ton) in 11 ljudi, Italija 7 ladij (34.500 ton) in 56 ljudi, Belgija 4 ladje (12.000 ton) in 1 človeka, Estonika 2 ladij in 2 mornarja, Jugoslavija 2 ladij in 1 mornarja, Litva 1 ladjo in 1 človeka, Japonska 1 ladjo. Te številke pa niso končne, kajti v njih so obsežene samo izgube, ki so bile uradno sporočene.

× **Telefonski zvonci iz stekla.** V Nemčiji se trudijo, da bi sirovine, ki jih potrebuje industrija, v civilnem življenju nadomestili z drugimi. Pred kratkim je izšla naredba nemške državne pošte, ki odreja, da morajo biti v bodoče vsi telefonski zvonci iz stekla.

× **Posebna snov, ki okrepi vid, da vidiš v temi.** Iz Tokija prihaja poročilo, da se je japonskemu očesnemu zdravniku in vseučiliškemu profesorju dr. Misau Ujemuri posrečila čudovita iznajdba. Dr. Ujemura je po večletnem prizadevanju iznašel snov, ki povečuje sposobnost staničnega tkiva na očesni mrežnici. Ako oseba poje šest tablet te snovi, in sicer trikrat na dan po dve, sta čez nekaj ur zenici njenih oči sposobni videti predmete, ki so osvetljeni komaj z dvajsetinko ali tridesetinko svetlobe, katera je sicer potrebna človeškemu očesu, da vidi predmet. Ta povečana sposobnost zenic traja teden dni. Pro-

fesor dr. Ujemura, ki je izum poskusil na samem sebi in še na dvesto drugih oseb, je o njem nedavno poročal na sestanku očesnih zdravnikov-strokovnjakov v Tokiu. Njegov izum je med japonskimi očesnimi zdravniki zbudil veliko zanimanje. Dve važni vprašanji, ki jih je ob njegovem izumu treba upoštevati, pa še nista rešeni: ali učinkujejo Ujemurove tablete na oči vseh ljudi enako, in drugič, ali so neškodljive za človeški vid.

× **Električne bajonete bodo izdelovali.** Najnovejši izum v področju oboroževalne industrije je električni bajonet. Kakor poročajo londonski listi, se je tam ustanovila družba, ki hoče ta izum izkoriščati. Zanj se zanima angleško ministrstvo za vojno. Izumitelj, ki je po rodu Avstrijec, je zastopnikom tiska izjavil to-le: »Od svojega električnega bajoneta mnogo pričakujem. Neizurjenim in utrujenim vojakom bo dajal možnost, da svoje nasprotnike v bitki onesposobi za borbo.

× **V Angliji se vsak mesec poroči okrog 40.000 parov.** V Angliji ne pomnijo, da bi se kdaj sklepalo toliko zakonov kakor zdaj v vojni. Po najnovejših podatkih se v Angliji, odkar je nastala vojna, poroči vsak mesec okrog 40.000 parov. Večina ženinov je vojaškega stanu. Vojaki in mornarji, ki odhajajo na bojišče, hočejo preskrbeti izvoljenkam državno pokojnino, ako bi se jim na bojišču kaj pripetilo.

× **Kako delujejo možgani v velikih višinah.** Zdravniki so ugotovili, da možgani letalca, ki se je dvignil v višino 6000 m, pričenjajo delovati za eno petino počasneje kakor običajno. Njegove odločitve v tej višini niso več natančne. Ako ga vprašate, kako se počuti, bo odgovoril, da mu je povsem dobro, in če mu boste ponudili masko s kisikom, bo dejal, da je ne potrebuje. Nedavno so na Angleškem napravili tale poskus: Nekemu človeku so dali računsko nalogo, da pomnoži štirištevilično število s štirišteviličnim. Mož je nalogo rešil v 45 sekundah. Vsaka tretja številka pa je bila napačna. Nato so ga z letalom dvignili v višino 6000 m, ne da bi mu dali masko s kisikom. Ko so ga vprašali, kako se počuti, je izjavil, da povsem dobro. Nato so mu dali isto računsko nalogo. Po petih minutah očitnega napora je napravil komaj tretjino naloge, pa še to povsem napačno. Nato je dejal, da ne more več računati.

× **Pomen jabolka, limon, korenja in kislega zelja zaradi vitaminov.** Dolgotrajna zima je

povzročila pomanjkanje presne zelenjave. Tudi sadja, ki je glavni nosilec vitaminov, ni dosti več, čeprav je bila lanska sadna letina obilna. Iz tega razloga bi morale gospodinje poskrbeti kolikor mogoče za druge pridelke, ki vsebujejo vitamine. Tu prihaja v prvi vrsti v poštev limona, ki ima mnogo važnega, protiskorbutnega vitamina C. Gospodinje bi morale v tem času, ko presne zelenjave še ni mnogo, sploh vsaki jedi dodati nekuhane sadove. V poštev prihajajo na primer presna jabolka in limonov sok, korenje in kislo zelje. Juhi je treba dodati dobro sesekljane sirovega peteršilja in sesekljane čebule. Ker je vitamin C zelo občutljiv za vročino, je treba takšne dodatke primešati jedem šele tik pred končno pripravo.

× **23 let je brez potrebe ležal v postelji.** Nekega dne leta 1791. je prišel v neko gostilno v Kodanju Rus. Najel je sobo, legel v posteljo in ostal v nji 23 let do svoje smrti. Mož ni bil niti bolan, niti blazen. Imel je lepo premoženje. Vsak dan si je dal prinesiti najboljše jedi, čital je knjige in novine. Nihče ni nikoli izvedel njegovega imena. Policija se je sicer zanimala za čudnega gosta, pa tudi ona ni prišla njegovi skrivnosti do dna. Nikoli ni dobil nobenega pisma in nihče ga ni obiskal. Kljub temu ali pa morda prav zato je bil pa vedno zadovoljen in dobre volje.

Iz Prekmurja

Plemenskih sejem za simodolsko goved je bil 24. aprila v Beltincih. Od prignanih 53 plemenskih bikov je bilo prodanih 32 glav. Povprečna cena je bila 9 do 10 din za kg žive teže. Plemenski biki so bili nakupljeni za rodovniška društva in za občine okrajev Ljubljane okolice. Ljubljane mesta, Ljutomera, Maribora levega brega, Lendave in Murske Sobote.

Skrivnosten napad na učitelja. V panovinsko bolnišnico v Čakovcu so prepeljali 39-letnega učitelja Milana Eskarja iz Petešovec pri Lendavi. Kakor se je ugotovilo, je postal Eskar žrtev skrivnostnega zločina. Zvečer se je že spravljaj k počitku, pred tem pa je še odprl radio da bi čul najnovejše vesti. Okno je bilo odprto in z dvorišča se je čulo sumljivo suštenje. Učitelj se je nagnil skozi okno, tedaj pa je že odjeknil strel iz

imenom na Šestinoseddeseti cesti. To sem si dobro zapomnil. Take podrobnosti so včasih važne...

»Ne razumem te prav...«

»Veš, takoj po pogovoru s Caldwellom sem telefoniral na poštni urad, pod katerega telefonsko območje spada tudi Šestinoseddeseta cesta, in v eni minuti izvedel, da je res bival na tej cesti neki Ralf Hollister in imel prav kratko časa svoj telefon.

Morill je priznavaje prikimal.

»S tem«, je nadaljeval Merrivale, »so sicer Caldwellovi podatki potrjeni, toda ne vemo še, ali je ta Hollister oseba, kateri bi smeli zaupati. Odkrito priznam, da sem glede Hollistra zelo nezaupljiv. Caldwell je pripovedoval, da mu je Hollister pomagal skriti ladijski tovor. Kako je bilo mogoče, da ne bi bil Hollister izvedel, kaj je pomagal Caldwellu skriti? Zakaj je Caldwell sploh potreboval pomočnika? To je vendar čisto nerazumljivo.«

»Prav tako mislim jaz.«

»In kako more biti Caldwell prepričan, da se bo Hollister po petih letih spomnil, kam je dal prepeljati ladijski tovor, o katerem ni niti vedel, kaj je predstavljal? Seveda ve Hollister za primer in nedvomno obstoji med Hollistrom in Caldwellom neki dogovor, neki naklep. Toda kakšen? Ta negotovost me zelo moti. Imam občutek, da se mi zavoljo tega Caldwellu zibljejo tla pod nogami...«

Dolge minute sta oba molčala in tuhtala. Nato je izpregovoril Merrivale počasi in poudarjajoče:

»Franciška mora priti sem! Franciška mora izveliči iz njega, kaj je na vsej zadevi. Imam že svoj načrt...«

Morill je skomignil z rameni. »No, in če ne

dežene ničesar zlega, če Caldwell res tako misli, kakor nama je govoril?«

»Mislim«, je govoril Merrivale počasi, »da tudi taka ugotovitev ne spremeni mnogo na zadevi. Čedalje bolj sem prepričan, da je George Caldwell vse preveč pretkan in nam nevaren človek. Mislim, da ga zaradi tega ne bomo spravili čez mejo.«

Postalo je popoldne. V posebnem stanovanju tretjega nadstropja sta Barnes in Ward še zmeraj stražila gosta-jetnika.

Bilo je izredno lepo popoldne proti koncu novembra. V širokih žarkih se je vsipala sončna svetloba v sobo. Milo se je svetila temna politura mize sredi prostora v primeri s kričeče migljajočimi barvami nekoliko čudne obleke, ki jo je imel na sebi stražar Ward. Tiho je tiktakala ura. Zdelo se je, kakor bi bilo to tiktakanje ure edini šum v vsej hiši. Toda mir je bil težak, poln še neznanih možnosti in nesrečo obetajoč.

Negibno je stal George Caldwell ob oknu. Dve uri je bil neumorno hodil iz sobe v sobo, od okna do okna. Bil je kakor ujet tiger, ki je še v polni moči.

Najprej sta ga Barnes in Ward skrbno opazovala, a ko nista videla pri njem ničesar sumljivega, je njuna pozornost počasi otopela. Govoril ni Caldwell še z nobenim izmed njih.

Ura je odbila petnajst. Še tri ali štiri ure pa se bo Allan Walker vrnil iz Chicaga. V tem času je treba še mnogo storiti, kajti povratek Walkerja mora neogibno dovesti do usodnega zaključka, do odprtega boja. Če ne bo končal tega, kar še mora storiti do Walkerjevega prihoda, ne bo preostalo drugo kakor uporaba repetirne pištole s tulečimi dum-dumskimi naboji.

Nato je gledal skozi okno. Na prečni cesti, ki je v oddaljenosti kakih 60 metrov tekla desno ob treh posamno stoječih hišah, je bila zaposlena skupina brzojavnih delavcev. S čedalje večjo pozornostjo je opazoval može.

Morda lahko naglo napiše listič in ga vrže skozi okno, da ga bo veter morda zanesel prav do mož. Ko se je ozrl po obeh svojih stražarjih, je nekdo potrkal na vrata.

Ward je odprl. Neki možak, očitno eden izmed stražarjev na hodniku, je stal poleg mlade dame, v kateri je Caldwell takoj spoznal zagonečno Franciško.

Mož je precej slišno zašepetal Barnesu:

»Gospodar je naročil, da morata vidva, ti in Ward, storiti vse, kar bo zapovedala gospodična Franciška.«

Ženska se je obrnila h Caldwellu, ki je precej presenečeno strmel vanjo.

»Poslali so me, da se o neki reči pomenim z gospodom Caldwellom«, je pojasnila. »Barnes in Ward, prosim vaju, da čakata zunaj na hodniku. Vrata ni treba zakleniti. Če vaju bom potrebovala, bom pozvonila.«

Šofer Barnes je dvomeče gledal zdaj žensko, zdaj jetnika, nato pa je le ubogal.

»Prav, gospodična. Zaradi varnosti vzemite moj revolver.«

Franciška se je nasmehnila in pogledala Caldwell. »Ne verjamem, da mi je orožje potrebno.«

Barnes je še okleval. »Tudi prav, gospodična. Toda ostanite vsaj v bližini zvonilne naprave.«

Zdaj se je zvonko nasmejala. »Gotovo. Toda nikar se ne bojte, Barnes. Torej vi in vaš tovariš ostanite, prosim, zunaj, pri vratih.«

lovske puške in ga je naboj zadela delno v glavo, da se mu je takoj izlilo desno oko, del strela pa je ranil ključnico. O zločinu so bili obveščeni orožniki in na pomoč je prihitel dr. Lipnjak iz Lendave. V Čakovcu so še v teku noči izvršili operacijo. Učiteljevo stanje je nevarno. Orožniki so prijeli tri sumljivce.

Dva samomorilca. V Dolgovaških gorah pri Lendavi se je obesil posestnik in družinski oče Mihael Graber. Dejanje je izvršil v živčni razrvanosti. V Adriji pri Gor. Petrovcih v Prekmurju pa se je obesil na podstrešju domače hiše 19letni edini sin tamšnjega posestnika Vincenc Županek. Kaj je pridnega fanta gnalo k takemu dejanju, ni mogoče dognati.

Popotnikova torba

Deseti izlet selniškega Sokola k Sv. Duhu

Selnica ob Dravi, aprila. Bilo je v letih gospodarske stiske. V teh hudih časih se je porodila misel, obiskati našo hudo preizkušeno mejo in ji prinesiti žarek upanja v boljšo bodočnost. Selnčani so se tedaj odločili, da pojde selniški Sokol vsako leto o binkošti k Sv. Duhu.

Skupno smo vsako leto z domačini praznovali god župnega priprošnjaka, a zatem s pesmijo in telovadnim nastopom pripravili mladim in starim nekaj veselih trenutkov. Sami od meje smo hiteli k onim, ki bivajo tik meje, da povemo drug drugemu svoje križe in težave. Naisrečnejši smo bili vsi med pogovorom, ko je zaživela v nas vera, da bo našemu rodu boljše v bližnji bodočnosti pod našo domačo streho.

amisel obiska meje se je vsako leto izvršila in ostala kot nepisana obveza, da Sokoli in vsi, ki čutijo malo rodoljubno, gredo enkrat letno do kamnitih mejnikov vrh Kobanskega.

Onod k Sv. Duhu je za nas pravi narodni praznik. Odrasli obnovijo in utrdijo vsako leto prijateljstvo ter preživijo lepe urice v pomenkih z Duhovčani. Mladina si ogleda z gorske višave izza cerkvenega obzidja na vse strani našo zemljo. Tako vidi in čuti mladina,

Možaka sta šla in ženska se je previdno spazila k vratom ter prisluškovala. Slišala je samo zamolklo, nerazumljivo mrmranje. Nato je stopila spet v sredo sobe in si zbrala stol, ki je bil v Caldwellovo presenečenje enako oddaljen od zvonilne naprave in vrat.

»Prav gotovo naju ne bosta slišala«, je še zmeraj se smehljaje rekla Caldwellu.

Ta se ni prav nič prizadeval, da bi skril svoje začudenje. »Mislim... ne razumem čisto.«

S prijazno kretnjo ga je povabila, naj se vseže blizu nje...

»Tako boste razumeli, zakaj sem dobila dovoljenje za pogovor z vami. To dovoljenje pa sem si izposlovala le zato, ker vam moram povedati nekaj zelo važnega, in...« pri tem je začela šepetaje govoriti, »nobeden izmed onih drugih ne sluti, kaj vam bom povedala. Toda sedite vendar, gospod Caldwell. Zelo malo časa imava.«

Caldwell je sedel njej nasproti.

»Oni so me vprašali«, je šušljala vsiljivo, »kaj bi bilo treba storiti z vami. Ne morejo se namreč odločiti glede vas. No, jaz sem jim rekla, da bi rada še prej govorila z vami, preden se končno odločijo.«

»A tako«, je rekel Caldwell dvomno.

»Da. Upam, da ne boste poskušali pobegniti.«

»Ne. Prav gotovo ne.«

»To je prav. Mislim, da bo najin pogovor za naju oba zelo koristen.«

Caldwell je krčevito ugibal, kaj je ženska hotela od njega. Nekaj ga je v njenem načinu, kako je prišla k njemu, motilo. Zlasti se mu je zdelo sumljivo, da je oba stražarja tako brez nadaljnega poslala proč.

»Mislim, gospod Caldwell«, ga je ženska

»Slovenski svet, ti si krasan«. Daleč gleda preko širne zemlje in neizbrisno ji ostane v dušah slika, kje živi danes svobodni rod. S pogledom boža tudi ono zemljo, kjer je nekdaj zvenela naša govorica.

Desetič pojde letos Sokol na mejo. Desetič bo na binkoštno nedeljo mejne rojake vzdostil z nastopom. Čim več nas bo zbranih, tem srečnejša bo meja. Selnškim Sokolom ostane binkoštna nedelja vsakoletni obmejni tabor pri Sv. Duhu na Kobanskem.

Štiri domačije žrtve plamenov

Hotinja vas, aprila

Malo pred polnočjo je nastal te dni požar pri posestniku Antonu Bračku v Hotinji vasi. Plameni so se bliskovito razširili in prešli na sosedne zgradbe. Goreti je pričelo tudi pri posestniku Janezu Finguštu, pri posestniku Alojziju Lušču in pri posestnici Ani Leitgebovi. Vse štiri domačije so pogorele. Nedvomno bi bile posledice požara še večje, če ne bi bili takoj prihiteli na pomoč domači gasilci iz Hotinje vasi, gasilci sosednih vasi in gasilci iz Maribora in s Pobrežja pri Mariboru. Pihal je namreč precejšen veter in zanašal iskre daleč naokoli. Gasilci so s požrtvovalnim gašenjem rešili več domačij pred uničenjem. Na nekaterih hišah so tako k sreči zgorela le ostrejša.

Skupna škoda je zelo velika. Sodijo, da so posestniki Bračko, Fingušt, Leitgebova in Lušec oškodovani skupno za najmanj četrt milijona dinarjev saj so poleg hiš zgoreli tudi vsi poljski pridelki s krmo, kmetijskim orodjem in vozili vred.

Orožniki raziskujejo zadevo, ker je spričo nekaterih okoliščin podan sum, da je zanetila ogenj zlobna roka. Ljudje so videli na dan pred požarom neko sumljivo osebo, ki se je pojavila v Hotinji vasi in za katero ni sledu.

Kako so ponarejali bankovce

Radeče, aprila

Pred dnevi smo poročali, da je orožniški komandir g. Čečko Franjo iz Radeč po na-

ključju odkril delavnico za ponarejanje petstotakov in stotakov pri posestniku Jožetu Majhencu na Vrhovem pri Radečah. Na podstrešju je našel najmodernejše priprave za ponarejanje bankovcev. Majhenca posebno obremenjujejo najdena pisma, ki sta mu jih pisala Majcen Franc in Grašič Anton, glavna člana ponarejalske družbe. Oba se še skrivata, a varnostna oblastva so jima že za petami.

Med glavne krivce prištevajo nadalje že pred leti odpuščenega bivšega učitelja Mohorja Vabiča, ki je izpovedal med drugim:

»Ko sem se pred letom dni zagovarjal pred mariborskim sodiščem zaradi ponarejanja bankovcev, me je pred poslopjem čakal po razpravi Majcen Franc in me nagovarjal, da bi vstopil v družbo ponarejalcev, češ da ima za to potrebnega denarnega založnika na Vrhovem pri Radečah, v Zagrebu pa odličnega strokovnjaka. Nekaj časa sem se obotavljal, naposled pa sem pristal in šel lani maja z Majcnom na Vrhovo. Med potjo sva se ustavila v gostilni »Jadrano«, kjer se nama je pridružil Anton Grašič pod lažnim imenom inženjerja Dvoraka. Bil je lepo oblečen in imel je samozavesten nastop, tako da niti za trenutek nisem dvomil, da nimam opravka z inž. Dvorakom, svetnikom železniške direkcije iz Zagreba. Naročili smo avto g. Rudolfa Kneza iz Radeč, ki nas je odpeljal okrog polnoči na Vrhovo. S seboj smo imeli priprave za ponarejanje denarja. Majcen je prinesel s seboj tudi navodila za ponarejanje bankovcev, katera je dobil pri cinkografu Stoičeviću v Zagrebu. Pozneje smo poskušali ponarejati petstotake. Delo pa nam sploščka ni šlo od rok. Šele po daljšem času, ko je Majcen prinesel vse pripomočke, se je ponarejanje posrečilo. Skozi tri mesece sva hodila na Vrhovo. Pri fotografiranju mi je pomagal Majcen, pri drugih delih pa tudi posestnik Majhenec. Tako smo izdelali lepe številke bankovcev.«

Majcenu in Grašiču se je posrečilo pobegniti. Javnost naj pomaga oblastvom izslediti ju. Z njuno aretacijo se bo zatrlo razpečevanje ponarejenih bankovcev, ki še krožijo po naših krajih.

Vsi, ki prejemaajo petstotake, naj bodo previdni in naj nemudno prijavijo varnostnim oblastvom, če bi se pojavil ponarejen bankovec.

brez učinka. Poskusila je svojo vlogo dalje igrati.

»Dolga leta so me strahovali... Večkrat sem hotela proč, a so me imeli v svoji oblasti. Razen tega pa sem morala skrbeti za svojo mlajšo sestro, ki je študirala. Zanj sem potrebovala denar. Moja sestra je ugledna in se bo gotovo kmalu dobro omožila. Zanj, le zanj sem ostala pri tej družbi... Zdaj pa ne maram več... Mnogo vem o tej družbi, gospod Moravec... gospod Caldwell. Midva bi skupaj lahko...«

Njegove oči so neprestano zrle vanjo. Pri njenih zadnjih besedah pa je nastalo v njih porogljivo svetlikanje, zaradi česar je nehala govoriti. Ni ga preslepila. Morala si je priznati, da jo je spregledal.

»Nikar si ne prizadevajte, gospodična Frančiška«, je rekel Caldwell tiho. »Kakor ste prej rekli, vem nekaj o vas, in sicer prav toliko, da so mi vaši posli v Družbi črnih bratov zadosti dobro znani.«

Frančiška je hotela nekaj reči, a Caldwell je spet mirno nadaljeval:

»Vem prav dobro, zakaj ste prišli k meni. Vendar kljub vsemu menim, da ste podzavestno govorili resnico. Bojite se, zle slutnje imate, pa vas vse sili k begu iz Družbe črnih bratov, čeprav si tega zavestno ne priznate...«

(Dalje.)

STRAŠNO

Jakob: »To je strašno, čez dva tedna se moja žena že vrne iz Dalmacije...«

Melhijor: »Kako dolgo pa je že na letovišču?«

Jakob: »Jutri se šele odpelje...«

Eno misel ima ves narod v Jugoslaviji

»Petit Parisien« objavlja izjavo glavnega tajnika Hrvatske seljaške stranke g. dr. Jurija Krnjevića, ki je izjavil med drugim:

»Jugoslavija je mirna v vsakem pogledu, toda prav tako odločna. Na naših mejah ni čet, ki bi bile za nas neposredno opasne. Jugoslavija je ukrenila vse potrebno, da že v naprej prepreči vsako presenečenje od zunaj

in od znotraj. Ves narod je danes v Jugoslaviji prežet od misli, da bo branil za vsako ceno svojo narodno in državno neodvisnost. Po sporazumu med Srbi in Hrvati gleda Jugoslavija večrega čela v bodočnost, jugoslovenska vojska pa je storila vse potrebne ukrepe, da je naša nevtralnost v vsakem oziru zavarovana.«

Kakor papige čenčajo najneumnejše izmišljotine

»Narodna pravda«, glasilo bosanskih muslimanov, prinaša nekaj odločnih besed na račun gobezdačev, ki s svojimi neumnimi izmišljotinami zanašajo nemir med ljudi. List piše med drugim:

»Živimo v času, ko se razširi med ljudi kakav vest kakor kuga in kroži od ust do ust, od ušesa do ušesa. Včasih zadošča ena sama beseda in domišljija poklicanih gobezdačev skuje iz nje nad vse zanimivo razburljivo vest. Čim bolj je neumna in nemogoča, tem rajši jo ljudje pripovedujejo drug drugemu in se pri tem še trudijo, da bi ji nadeli čim večji videz verjetnosti. Ljudje čenčajo kakor papige najneumnejše izmišljotine in jim pri tem sami verjamejo. V drugih časih bi imeli

za čenčanje pomilovalen nasmeh kakor za majhne dušice, ki se hranijo z izmišljenimi razburljivimi vestmi. V današnjih resnih časih pa postanejo ti gobezdači lahko velika nesreča. Zato jim je treba odločno stopiti na jezike. Ljudje božji, prekinite pripovedovanje takih čvekačev z odločno zahtevo, naj povedo, kje so izvedeli svoje vesti. Če imenujejo ime, pojdite z njimi k navedeni osebi, ako ne, potem jih javno osmešite in povejte vsakomur, da si v teh resnih časih izmišlja ta in ta razburljive vesti in laže na pretek. Storili boste s tem veliko uslugo državi, pa tudi narodu, ki je danes kakor kruha potreben miru in treznega gledanja na razvoj razmer okoli nas.«

Prebivalci evropskega severa

Prebivalci severnih dežel ne pripadajo samo germanski rasi. Na Finskem in na severu Švedske in Norveške žive Lapenci in Finči, oddaljeni sorodniki Madžarov. Pripadnike te rase je spoznati po zašiljenih spodnjih delih obraza in po močnih ličnih kosteh ali

pa vsaj očesnih odprtinah, ki so zarežane pod čelom nekoliko poševno. Videti pa je med njimi tudi precej mešancev.

Ljudje, ki žive na evropskem severu, predvsem kmečko prebivalstvo, ne ljubijo mestne tesnobe. V Skandinaviji (Norveški in Švedski) je celo malo vasi in naselij v našem smislu, temveč stremlje vsak severnjak za tem, da si postavi svoj dom kje na samem. Tako vidimo po Norveški in Švedski

nešteto kmečkih dvorcev, okrog katerih so nanizana gospodarska poslopja. Tako žive veleposestniki, kmetje in tudi preprosti kmečki zakupniki. Takšen način življenja vzgaja močne in ponosne ljudi, ki se odlikujejo po marljivosti, poštenosti in resničnosti. Pri večini severnjakov, ki so navadno na glasu kot zelo hladni ljudje, opazimo nasprotno veliko čustvovanje. Pri vseh severnih prebivalcih se opaža močna povezanost s narodo. Norvežani so izvrstni mornarji. Prebivalci na obali so po večini marljivi ribiči. Kakor hitro se začne umikati zima, zažive stotine ribiških vasi ob fjordih (zalivih) in ob odprtem morju.

Duhovno življenje teh tako prirodno živčih narodov se zmerom znova pomlajuje ob zemlji in njenih lepotah. Iz severnih dežel so stopili v svet številni pomembni možje, pesniki, slikarji in raziskovalci, ki so priborili severu Evrope veliko slavo in ugled. V socialnem življenju severnih rodov se uveljavljata dve nasprotstvi. Na eni strani vidimo čustveno domovinsko ljubezen ljudi, ki prežive na svojem koščku zemlje vse svoje življenje, ne da bi sploh pogledali v svet, kajti njim predstavljajo svet globoke doline in krasni fjordi, na drugi strani pa vidimo neutrušno hrepenenje v daljavo, smisel za pustolovščine in veselje do potovanja.

Še pred leti so prav severne dežele dajale velik odstotek izseljencev v Ameriko.

Družinsko življenje v vseh severnih deželah je naravnost vzorno. Žena uživa vsepovsod veliko spoštovanje in predstavlja tudi središče družine. Življenje je v vseh teh demokracijskih deželah lepo.

Takšni so ljudje na evropskem severu, ki jih je te dni usoda potegnila brez njihove krivde v vojno vihar. Vzeti so morali v roke orožje, o katerem so mislili, da jim ga ne bo treba več držati v rokah.

VZDIH MOŽA

»Sam vrag ve, zakaj potrebuje moja žena toliko denarja! Pije ne, kadi ne, malo pojé, ne oblači se skoro nič, z ženskami ji pa tudi ni treba zapravljati denarja...«

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 5. maja: 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Vurliške orgle in havajske kitare (plošče). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (ravnatelj Jože Jagodic). — 10: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 11.30: Pevski koncert (operni bariton Boris Popov, pri klavirju prof. Pavel Šivic), vmes plošče (operni napevi). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Duet harmonik (Jože Jurman, Ivo Podobnikar). — 14: Pisan drobiž (plošče). — 16.30: Farna skupnost in ZFO (dr. Andrej Farkaš). — 17: Kmetijska ura: Mleko in mlečne pijače (inž. Erpič Jože). — 17.30: Citraški trio »Vesna«. — 18.15: Prenos šmarnic iz frančiškanske cerkve. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Razigrani zvoki (plošče). — 20.30: Slovenski vokalni kvintet. — 21.15: Šramelkvartet »Murnček«. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Ponedeljek, 6. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Poročila. — 12.00: Koroške pesmice (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Zdravstveno predavanje: Tlesna in duševna občutljivost (dr. Božena Zajc-Lavričeva). — 18.20: Veseli utrinki (plošče). — 18.40: Srednjeveško lončarstvo v Sloveniji (dr. Rajko Ložar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.45: Več manire — pa brez zamere (Fran Govekar). — 20: Rezervirano za prenos. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15:

Večerni koncert radijskega orkestra.

Torek, 7. maja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11: Šolska ura: Pokrajinska oddaja z Jesenic (izvajala bo ljudska šola, vodil pa Leon Pibovec, šolski upravitelj). — 12.00: Za boljšo voljo (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Operetni napevi (plošče). — 18.40: Dušeslovne prvine našega gospodarstva (dr. France Veber). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave (Fran Lipah). — 20: Dvojak: Rusalka, fantazija po operi (plošče). — 20.20: Rezervirano. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Griegova ura (radijski orkester).

Sreda, 8. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Veseli češki godci (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Šramel »Štirje fantje«. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: a) Slovenski literarni zemljevid IV, Notranjska (prof. Fran Vodnik); b) Malo telesne vzgoje (Zor). — 18.40: Izlet v Prešernovo domačijo (Planina France). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Potopljeni rastlinski svetovi (dr. Maks Vraber). — 20.00: Cerkevni pevski zbor z Ježice. — 20.45: Bolgari pojo in igrajo (plošče). — 21.15: Klavirski koncert Jadvice Štrukelj-Požene-love. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Po daljnih krajih in deželah (plošče).

Četrtek, 9. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Nekaj lažje komorne glasbe (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Harmoniko bo igral Rudolf Pilihi. — 14.00: Poročila. — 18: Pester spored radijskega orkestra. — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave.

— 20: Oktet združenja državnega učiteljskega. — 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. Dvojak: Slovanski plesi (orkester češke filharmonije). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Vsakemu nekaj (radijski orkester).

Petek, 10. maja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11: Šolska ura: Proslava materinskega dne (prva dekliška meščanska šola v Ljubljani). — 12: Za naše prijatelje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 14.10: Tedenski pregled Tujskoprometne zveze. — 18: Ženska ura: Ali se more žena uveljaviti v vsaki obrti (Franca Grudnova). — 18.20: Slike iz narave (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Socialna pogodba med Jugoslavijo in Francijo (Joško Rozman). — 20: Rossinijeva komorna glasba za pihala (izvajali bodo Korošec - flavta, Gregorc - klarinet, Moravec - rog, Loparnik - fagot). — 20.45: Iz opernega sveta (radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za ples (plošče).

Sobota, 11. maja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12: Plošča za ploščo. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošča za ploščo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: a) Manica Komanova kramlja z birmanci; b) Mita Sičeva igra na harmoniko. — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanjepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: »Razburjenje na Olimpu«. Stare osebe v sodobni obleki, stara zgodba v današnjem času. Napisal Mirko Ljubič. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. — 22: Napovedi. — 22.15: Radijski orkester.

Iz naših delavskih krajev

Vsem podružnicam NSZ

Izvrševalni odbor ponovno opozarja vse podružnice, da se vrši dne 5. maja t. l. ob 9. uri dopoldne seja Upravnega odbora NSZ v prostorih Delavske zbornice v Ljubljani. Razposlana so bila posebna vabila z dnevnim redom. Podružnice naj za to sejo določijo zastopnika, ki bo tudi poročal o bodočem delu podružnice.

Podružnica v Medvodah praznuje letos 15-letnico obstoja organizacije in bo ob tej priliki razvila društveni prapor.

Vse podružnice že sedaj opozarjamo na to prireditve, ki se bo vršila 12. t. m. na slovesen način. Dnevni red te prireditve bo zelo zanimiv saj bo agilna podružnica priredila posebno akademijo z izbranim sporedom, na kar bo sledilo razvitje prapora, po razvitju prapora pa se bo razvila prosta zabava.

Vse podružnice prosimo, da se na ta dan v čim večjem številu udeležijo te proslave v Medvodah. Proslava se bo vršila popoldne tako, da se lahko udeležijo vsak delavec, če bi bil tudi dopoldne zaposlen, saj so zveze z Ljubljano pa tudi z Gorenjsko prav ugodne.

Koroška Bela

V nedeljo, dne 21. t. m. smo položili k vecnemu počitku blagega pokojnika g. Svetlina. Številno zastopstvo in vrsta Sokolstva pričata o splošni simpatiji, ki jo je pokojni užival med prebivalci. Pokojni Svetlin je vzgojil svoje sinove in vnuke v dobre nacionalne delavce, od katerih sta se dva že srečala z Abrahamom, poznani Jože pa nadaljuje očetovo delo z vso vestnostjo, ko zastopa nacionalno misel v naši občini.

Jesenice

»Zveza narodnih žena in deklet« na Jesenicah priredi v nedeljo, dne 5. maja t. l. ob 8. uri zvečer v prostorih Sokolskega doma »Materinsko proslavo«.

Spored je pester: Sodelujejo: Pevsko društvo »Sava«, pod vodstvom g. M. Jerama, mali harmonikarji pod vodstvom g. Kleša, tamburaški zbor NSZ in mladinski tamburaški zbor ZNZID pod vodstvom tov. Dolenca. Poleg tega recitacije in nagovor.

Čisti dohodek prireditve same pa je namenjen revnim materam. Društvo prireja vsakoletne obdaritve najrevnejših mater in otrok, zato je vseh tovarišev in tovarišic dolžnost, da se te prireditve, ki res služi v koristne namene, udeležijo.

»Streljačka družina« na Jesenicah nas obvešča, da opozorimo vse naše tovariše na »jurjevanje«, ki se vrši v nedeljo, dne 5. maja, v slučaju slabega vremena pa prihodnjega nedeljo.

Ob 5. uri zjutraj je zbirališče pred Sokolskim domom, nato pa je obhod okoli Jesenic na strelišče. Na strelišču bo prireditev po starem običaju, streljanje, raznjiči itd. Pri celotni prireditvi sodeluje sokolska godba na pihala.

Tovariši, vsi posetimo to prireditve!

Zadružno gibanje

Od leta 1919 do leta 1939 je bilo vpisanih v zadružni register 1527 zadrug. Od teh jih je likvidiralo 543, v konkurz jih je prišlo 24, izbrisalo se jih je pa iz zadružnega registra 593. Lansko leto se je na novo vpisalo v zadružni register 70 zadrug, likvidiralo jih je pa 27. Delavsko zadružništvo je bilo svojčas zelo močno in so posebno konsumi lepo uspevali. Pogrešilo se je pa, da se je delavsko zadružništvo preveč vezalo z dnevno politiko in je zaposljevalo uslužbenstvo, ki je bilo najprej v službi politične propagande, v drugi vrsti pa šele izvajanja zadružnih načel. Od številnih delavskih konsumov jih je ostalo le še nekaj. Vsled skromnega obsega članstva in malega prometa pa ne morejo bistveno vplivati na cene na trgu. Ko bo prišel čas za to, bo moralo delavstvo zopet razmišljati o ustanovitvi zadrug, ki ga bodo ščitile pred izkoriščanjem vmesne trgovine.

Mezdna gibanja:

Kovinska stroka

KID (ter strokovne organizacije delavstva, zaposlenega v družbenih obratih na Jesenicah in Javorniku) so sklenile na osnovi §-a 209. zakona o obratih sledečo kolektivno pogodbo:

Vse delavstvo, ki je bilo pri KID uslužbeno opo stanju 1. januarja 1940 in ki je bilo v staležu do inkl. 31. marca 1940 prejme enkratni mezdni prispevek za kritje povišanih življenjskih izdatkov pri nabavah izven Kaste KID, ki so nastali vsled narasle draginje in sicer v sledečih iznosih:

Mladostni delavci, vajenci, gojenci	
šole v Celju po	Din 80.—
Delavke in dnarice	Din 145.—
Delavci I., II. in III. redne m. sk.	Din 180.—
Delavci IV., V. in VI. red. m. sk.	Din 140.—
Delavci VII. in VIII. red. m. sk.	Din 90.—
Dodatno oženjeni po	Din 180.—

Izplačilo meznega prispevka se izvrši do 30. aprila 1940.

Strokovne organizacije so zopet dosegle majhen priboljšek, ki pa seveda še davno ni primeren naraščajoči draginji vseh življenjskih potrebščin ter smo mnenja, da bomo z združenimi močmi nadaljevali započeto borbo za izboljšanje delavskega položaja.

Živilska stroka

Vsled nevarnosti razmer in stalno naraščajoče draginje je delavstvo takorekoč prisiljeno ponovno zahtevati povisek meze. Težak položaj se je obravnaval na sestankih, kjer je bilo sklenjeno, da se vložijo pri ravnateljstvu pivovarne »Union« posebna vloga s sledečimi zahtevami:

Draginjske doklade, ki so bile podeljene delavcem in delavkam dne 17. januarja 1940, naj se smatrajo za redno plačo. Delavstvu pa naj se ponovno povišajo plače še za din 0.50 na uro. Draginjske doklade za družinske člane naj se izplačujejo posebej, kakor do sedaj. Delavkam v točilnici naj se zviša doklada za obleko in čevlje od sedanjih din 5.— na din 15.— mesečno. Dalje naj se vsi delavci v kletih, smolarni, oddelku za kvas in špiřit in drugih oddelkih, ki so že nad dve leti zaposleni uvrste med delavce s 14 dnevno plačo, ki bodo deležni v smislu kolektivne pogodbe vseh dajatev, ki jih prejema delavec s 14 dnevno plačo.

Poleg teh zahtev je delavstvo napravilo prav posebno vlogo, ki je bila naslovljena na upravni svet in ravnateljstvo, da se mu prizna tudi gotova količina deputatnega piva. Obe vlogi sta bili odposlani 29. t. m. razprava pa upamo, da se bo vršila v najkrajšem času.

Oblačilna stroka

Z obzirom na težak položaj čevljarkega delavstva je na željo tega delavstva poslala Narodna strokovna zveza vsem čevljarim podjetjem v Zireh posebno vlogo. V tej vlogi je posebno orisan težak položaj čevljarkega delavstva, iz česar je razvidno, da to delavstvo nujno potrebuje pomoči in povisek meze. Upamo, da bodo čevljarstva podjetja uvidevala težak položaj delavstva in zvišala delavstvu mezde.

Rudarska stroka

Kakor smo že poročali, je bilo tudi rudarsko delavstvo v Mežici, Črni in Podpeci v meznem gibanju. To mezdno gibanje se je uspešno zaključilo in delavstvo bo prejelo posebno draginjsko doklado za nazaj in sicer od 1. januarja 1940 in to:

I. Samci in oženjeni brez otrok	din 6,75 na dan,
II. Poročeni delavci od 1 do 3 otrok	din 9.— na dan,
III. Poročeni delavci, ki imajo več kot 3 otroke	din 12.— na dan.

Ženske pa prejema sledečo draginjsko doklado:

V I skupini	din 3.30 na dan,
v II. skupini	din 4.80 na dan,
v III. skupini	din 6.60 na dan.

Istočasno pa je bil tudi sprejet poseben indeks, na podlagi katerega se bodo odslej naprej avtomatično dvigale, odn. nižale doklade. Ker pa se podjetja še vedno nahajajo v težkočah radi deviz velja vse to do preklica.

O ostalih 7 točkah pa se še ni razpravljalo. Upamo pa, da se bo tudi to v najkrajšem času uredilo.

Delavstvo rudnika Pečovnik je preko obratnih zaupnikov postavilo zahtevo po zvišanju mezd z ozirom na porast draginje. Obratovodstvo rudnika v Pečovniku je že prejelo tozadevno vlogo in se bodo obravnave pričele menda v najkrajšem času.

Mezde lesnega delavstva

Maribor, aprila.

Zivahno povpraševanje po lesu v zadnem času je povzročilo, da se je les podražil. Lastniki obširnih gozdov na Pohorju in Kozjaku imajo po hudih časih spet boljše dni. Po kozjaških in pohorskih gozdovih je spet zapela sekira. Gozdni delavci in drvarji so zaposleni od zore do mraka. Najboljšim vstam lesa, ki je potreben predvsem za izdelavo pohištva, so se dvignile cene za 70—100 odstotkov. Slabše vrste lesa pa so se podražile za 15 do 25 odstotkov. Kupčija je v polnem razmahu. Mnogi gospodarji, ki so bili že na robu poloma, se bodo zdaj opomogli.

Motijo pa to zadovoljivo sliko nekatere sence. Omeniti je predvsem delavce Res so prišli do kruha in zaslužka tudi brezposelni, toda njih mezde kljub čedalje živahnemu kurčiji ostajajo nespremenjene, čeprav draginja narašča. Zlasti na Kozjaku slabo plačujejo delavce. Naj se ta zadeva pravično uredi, kar odločno terjajo tudi naše nacionalne koristi. Naš obmejni delavec ne sme biti izkoriščan!

Zanimivosti

× Policija mora ščititi priče pred razbojniki.

Iz New Yorka poročajo: Preiskava o zločinih nedavno odkrite brooklynške morilske tolpe prinaša na dan čedalje hujše reči. Po dozdajšnjem stanju preiskave je pojasnjeno že nad 20 umorov, ki so se v zadnjih letih zgodili v New Yorku in drugih mestih. Največ je policija izvedela od aretiranega člana tolpe Relesa, ki upa, da se bo s svojim pričevanjem odtegnil električnemu stolu. Reles je povedal policiji imena članov njegove tolpe, ki so po naročilu drugih gangstrskih tolpe za primerno nagrado izvrševali umore. Nagrada, ki so jo ti poklicni morilci prejeli za svoje gnusno delo, včasih ni znašala več kakor en dolar. Policiji se je posrečilo, da je med občinstvom našla tudi več prič, s pomočjo katerih bo mogoče večino članov tolpe spraviti na električni stol. Toda za življenje teh prič je policija zelo v strahu, kajti gangsterski poklicni morilci, ki so še na svobodi, so že večkrat poskusili, da bi pobili te neprijetne priče in tako morda rešili zaprte pajdaše električnega stola. Zaradi tega je državni tožilec odredil, da se priče nastanijo v posebnih hotelih, kjer so stalno zastražene z velikim številom oboroženih policistov in detektivov. Vsako pričo, ki podnevi zapusti hotel, spremlja po cesti več težko oboroženih kriminalnih agentov.

× Na Grenlandiji je obilo kriolita.

Mnogi se sorašujejo, zakaj tako zavezniki kakor Zedinjene države pripisujejo tolikšno važnost Grenlandiji. Toda niso samo strateški razlogi odločujoči za to zanimanje, temveč se zdi velesilam Grenlandija važna zaradi tega, ker so v njej zelo bogata ležišča tako imenovanega kriolita (ledenega kamna). Razen na Grenlandiji kopljejo kriolit samo še na dveh mestih drugod na svetu, in to pri Miaski v Uralu in v Coloradu v Ameriki. Toda ti rudniki so zelo majhni. Kriolit je neogibno potreben pri predelavi aluminija, zlasti pa ni mogoče brez njega izdelovati duraluminija, iz katerega grade danes letala. Brez kriolita si ni mogoče predstavljati tvornice duraluminija, kateremu je v današnji vojni prirejena važna vloga.

Ivan Albrecht:

MATI ZEMLJA

Na Smaren sta bila Rezika in Tone prvič oklicana, vendar nista privoščila ljudem, da bi pasli radovednost na njuni zadregi, ampak sta se umaknila v samoto, ki je bila obema tako priljubljena. In medtem ko so neugnani jeziki najbolj ugibali, kako in kaj, sta mlada zaročenca stopala proti jami, kjer sta si prvič stopila blizu kot neboljena otroka. Danes sta si imela toliko povedati. Nista govorila z besedami, ampak le z očmi. Vsak pogled se jima je zdel čudovito pomenljiv, vsaka kretanja kakor topla izpoved. In spominjala sta se vseh malenkostnih dogodkov iz detinstva, sled njega srečanja. ki ga jima je kdaj dovolilo golo naključje. In drug drugemu sta priznavala, kako sta bila neštokrat usodi hvaležna za take kratke trenutke. In sanjala sta o bodočnosti. Tone je razpletal svoj gospodarski načrt in Rezika mu je vneto pritrdjevala. Kar je povedal, se ji je zdelo vse čudovito modro in nedotakljivo kakor evangelijske resnice.

V jamo se je po vejnatem drogu spustil najprej Tone, nato pa je previdno zlezla mladenka za njim. Skoraj bi bila omahnila mimo njega, ki jo je toliko opominjal, naj bo previdna in naj pazi.

»Ravnaš kakor da sem danes prvič šla v jamo.« se je nazadnje zasmejala Rezika in Tone je nekam sramežljivo priznal:

»Kaj hočeš! Prej se pač nisem nikoli tako bal zate.«

Iz preprostih besedi je dihala toliko topline, toliko odločnega zatrdila da poslej snada'a neločljivo skupaj, da je mladenko oremagala ginienost. Kakor mladika svežega bršljana se je oklenila ženine in lahno podrhtevala v njegovem objemu češ:

»Kaj se boš bal ko veš, da naju nobena sila več ne loči!«

»Pa smrt?«

»Niti smrt.« je zašepetala nevesta in mu dala vroč poljub.

Počasi in kakor omamljena sta se nato napotila po jami in občudovala lepoto skrivnostno svetlikajočih se kapnikov in čudovitost stvariteljske sile, ki jo v neposredni muhavosti razcepa večno snujoča priroda v podzemskih jamah. V svitu lahno planolajoče sveče je vse kakor oživilo. Tam kleči zamaknjena devica, tam se v tišini objema zaljubljena dvojica, tam spet stoji resen pridigar in nemo opominja k pokori. Vse je kakor v bajnem kraljestvu najlepših sanj.

»Ali še veš, kje sem te tedaj našel?« se je domislil Tone, ko sta bila že daleč v jami.

»Menda ne bi več znala najti tistega kraja.«

»Jaz sem bil pa že večkrat tam.«

»Je daleč odtod?«

»Saj greva lahko gledat. Malo bolj težko dostopno je, ker nihče ne hodi z one strani, odkoder si padla. Tam je namreč globina večja in tudi strmina hujša.«

»Potem pa rajši ne hodi.«

»Saj odtod je lahko priti.«

In šla sta.

»Pst!« je nenadno obstala Rezika.

Oba sta prisluhnila.

»Ali se ni nekaj ganilo?«

»Nemara je zabredla sem kaka žival,« je skušal biti Tone brezbržen, vendar ni mogel zakriti nemira v glasu. Šum je utihnil in zaročenca sta nadaljevala pot. Zdajci je mladenka spet obstala:

»Ti, mene je strah.«

»Koga bi se neki bala tu notri?«

»Kar tako... Mrzi me...«

Poslušala sta in poslušala. Vse bolj in bolj se jima je zdelo, da sta slišala kakor težko sopenje in stokanje.

»Pojdiva rajši nazaj, Tone!« se je Krtinova oklenila ženina.

»Nikar no! Tako strahopeten pa res še nisem. Počakaj tukaj, da grem gledat.«

»Saj veš, da te za ves svet ne pustim samega.«

»In šla sta oba. Dihanje je postajalo vse bolj razločno. Nekam sunkovito je bilo kakor sopenje težko bolnega človeka.

»Menda se vendar ni kdo ponesrečil?« je zaskrbelo Toneta in začel je hitro stopati.

»Posveti bolj visoko, Rezika!«

Mladenka je z drhtečo roko komaj dvignila

la svečo, ko je že vzkliknil Klenarjev:

»Seveda, človek je.«

Oba sta hitela bliže. Na kupu gnijočega lista in mahu je ležal nezavesten starec, ki je sunkovito hropel.

»Kdo bi neki bil?« sta ugibala oba in se trudila, da bi ga spravila k zavesti. Ko je bil njun trud brez uspeha, je menil Klenarjev:

»Ne bo kazalo nič drugače, kakor da pohliva na vas in pokličeva še koga, ki bo nama pomagal spraviti ponesrečenca iz jame.«

Tone je bil bled in Rezika kakor presunjena. Obema se je smilil neznanec, ki mu bo nemara spet golo naključje rešilo življenje. Samo hiteti je treba, hiteti. Kdo ve, od kdaj že leži nesrečnež v jami!

Kakor bi bil trenil, sta bila oba mlada človeka iz jame in sta hitela na vas. Čas se je nagibal proti poldnevju in ljudje so pravkar pridno premlevali novico, da postaneta Tone in Rezika mož in žena. Tedaj ju je nekdo zagledal in hitel opozarjati okoli stoječe:

»Glejte, glejte, saj menda tamle prihajata! Le kam se jima tako mudi? Pa si menda nista že prišla navzkriž...«

Komaj so se utegnili kmetje prav ozreti, je že zaklical Tone:

»Pojdite pomagat, ljudje!«

»Kaj pa je?«

»V naši jami leži...«

»Kdo?«

»Ne vem. Je nezavesten. Star človek. Je moral kako po nesreči pasti noter.«

Trije štirje moški so bili takoj pripravljeni in so šli z zaročencema. Novica se je kakor požar širila po vasi. Ljudje so vse križem ugibali, kdo bi to mogel biti. Domačin vendar ne bo hodil tam okrog, ko drži na vas lepa cesta. To mora biti kak tuj človek, izgubljenec ali morda celo kač nepridiprav.

Razburjenje je naraščalo, ugibanja je bilo zmeraj le več, dokler se reševalci niso vrnili.

»Kar k nam ga zanesimo,« je menil Tone.

»Naj bo že kdorkoli, zdaj je potreben pomoči.«

Vse je bilo pokoncu in zlasti ženske so se na moč trudile, da bi spravile ponesrečenca k zavesti. Slednjič se je neznanec res zganil in odprl oči. Preplašeno je pogledal za trenutek okrog sebe, ustnice so se razmaknile, kakor da je izpregovoril, toda razumeti ni bilo mogoče nobene besede. Na vsa nestrpna in radovedna vprašanja je tujec samo motno gledal in naposled zaprl oči. Dihanje pa je postajalo vse bolj mirno in enakomerno.

»Ali bi poslali po zdravnika?« je menil Tone.

Materi se je skoraj zdelo škoda toliko stroškov, sin pa je že ukazoval hlapcu, naj zapreže in pripelje zdravnika iz trga češ:

»Saj ne vemo, kdo je. Ako kaj premore bo pomoči vesel in nam stroške gotovo rad povrne, če okreva. Ako je pa siromak naj mu bo vbogajme.«

Medtem ko je bila v Klenarjevi hiši zbrana okrog ponesrečenca skoraj polovica vasi, se je Tone z nevesto umaknil v čumnato:

»Kaj praviš, Rezika, kdo bi utegnil biti ta starček?«

Njegove oči so se vročno svetile in Krtinova je samo zadržala:

»Prav nič si ne morem misliti, želim mu pa iz srca, da bi si vsaj toliko opomogel, da bi lahko govoril.«

»Potem nisi nejevoljna, ko sem ti tako uničil današnji dan?«

»Kar je tebi všeč, veš, da zmeraj tudi meni ugaja. Zadovoljna sem, če si le ti srečen.«

»Veruj, Rezika, da ti nikdar ne pozabim te vdanosti.«

Zdravnik je ukazal izprazniti sobo in se začel truditi z bolnikom. Kmalu je poklical Toneta. Ponesrečenec je imel zlomljeno levo nogo v gležnju, sicer pa ni bilo njegovo življenje v nevarnosti. Omedlevala ni bila toliko od ran, ampak bolj od utrujenosti in stradanja. Morda je že dalje časa ležal v jami. Najboljše zanj bi bilo, ako ga prepeljejo v bolnišnico.

Tone ni okleval. Še tisti večer je ležal neznanec v bolnišnici, a Tone je počakal do jutra, da bi izvedel, kako je uspela operacija in kdo je prav za prav tujec. Mož se je šele proti poldnevju zavedel in začel izpraševati usmiljenko, ki mu je stregla, kje je, kaj je, z njim in kako je prispel semkaj. Sestra mu je na kratko povedala kar je vedela nato pa je

poklicala Toneta.

Po nekaj vprašanjih so se tujcu orosile oči: »Tak Klenarjev Tone si, praviš?«

In se je spet osnesvestil.

Toneta je menjaje se tresel mraz in kuhala vročina. Kakor duša odrešenja je čakal, kdaj se bo neznanec spet zavedel. In potem je vpraševal, vpraševal, a tujec je samo jokal in jokal. Jecljaje kakor otrok je slednjič zastokal:

»Tone, moj sin.«

Do svatbe je stari Klenar čisto okreval. Čudovito zgodbo o svojem begu iz daljne Sibirije je pač že medtem moral neštokrat ponoviti, na svatbi sami pa je tudi tako priklenila vse svate, da se niso utegnili skoraj nič zanimati za novoporočenca. Vse do kraja je moral ponoviti in zlasti tudi to, kako je hotel skrivaj priti na vas, ker ni maral, da bi ga pri belem dnevu videli in spoznali, ko je bil tako razcapan in shujšan.

Po so ga podražili sosede:

»Kaj se boš neki lepega delal, Klenar! Za staro si se bal, za staro! Si mislil, da se ti je medtem izneverila, pa si iskal skritih bližnic in padel v past, ki ti je ni nihče drug nastavil kakor ti sam.«

Klenar se je smejal. Ej, kaj človek vse rad potrpi, ako je le spet doma!

In sin, srečni ženin, je bil tako blažen ob očetovi strani, da mu je zmerom ponavljal:

»Meni je ves čas pravilo srce, da me niste zastonj učili, da je zemlja moja mati.«

Stari Klenar se je ginjen zahvaljeval sinu in snahi in vsem, prav vsem. Tako mu je bilo, da bi samo jokal in vriskal in naposled pokleknil na ta ljuba domača tla, ki je toliko prestal iz ljubezni do njih. In kakor je videl, da je doma vse v redu in prav, da bo rasel in uspeval mladi rod še nemara bolje od prejšnjega, bi pokleknil in hvaležno poljubil grudo svojih dedov: »Pozdravljena, zemlja, moja zvesta mati!«

Konec

Najlepše čtivo!

Ravljen:

Zgodbe brez groze

Klabund:

Pjotr-Rasputin

Ravljen:

Crna vojna

Thompson:

Sivko

Majerjeva:

Rudarska balada

Broširana knjiga: din 10.—

Vezana knjiga: din 15.—

ZALOZBA „CESTA“

LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA 5